

I midten
finner du
Styrets årsmelding
2004

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede → nr 4 | 2005

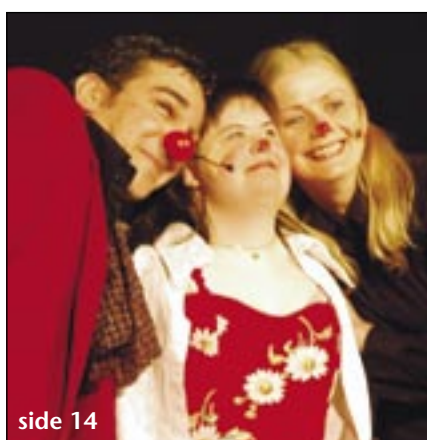
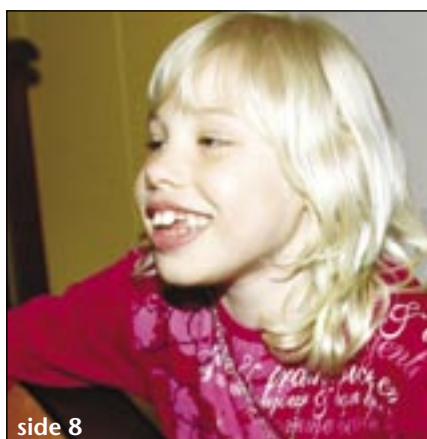

Familiekontakt for foreldre

side 8

- ▶ Usedvanlig teater i Harstad side 14
- ▶ Seier til foreldre på Lillehammer i avlastnings sak side 21

innhold

Nyheter

- Slutt på diskriminering av funksjonshemmede** 4
- Positivt med utvidet rett 5

Forbundslederen har ordet

- Er det normalt å være forskjellig? 7

Reportasje

- Fikk hjelp i en vanskelig tid 8
Styrker tilbud til familier med funksjonshemmede barn 10

NFU-nytt

- Ny velferdsforvaltning: En dør for alle? 12
- Folkehøgskolene legger godt til rette 11

Teater

- Et usedvanlig teaterprosjekt 14
En god historie 17

Lover og regler

- Hjelpstønad 18

Nyheter

- Seier til Lillehammer-foreldre: Kommunens vedtak er opphevet!** 21
Glad lokallagsleder 22
Helheten brtyr alt 23
– **Vi forholder oss nå til fylkesmannens vedtak** 24
Tar vurderingen til etterretning 24
Helene Holand oppfordrer Lillehammer kommune 25

Bøker

- Hjelp til leseglede 26

NFU-nytt

- 29

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Sju utgivelser per år.
Årsabonnement: 300,- kroner
ISSN: 0803-5105
Redaktør: Vidar Haagensen
Forside foto: Sidsel Valum

Adresse: Samfunn for Alle
NFU
Rosenkrantzgt. 16
0160 Oslo
Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
Direkte: 22 39 60 61
E-post: vidar@nfunorge.org

Annonseaktivisør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50
Layout: Hvarings as
Trykk: Allservice as

Utgivelser 2005 og annonsefrister side 6

Langtidsperspektiv før sommeren

av Vidar Haagensen

Foreldre til barn med utviklingshemming kan oppleve å gå seg bort i paragrafjungelen i jakt på de rettigheter de og deres barn har. Dessverre er det flere kommuner som leder dem dit. Foreldrene må kjempe seg gjennom byråkratiet for å oppnå rettighetene. En slik sak presenterte vi i Samfunn for alles andre utgave i år. Lillehammer kommune utfordret den lovpålagte oppgaven til å gi ferieavlastning. Vi følger opp i denne utgaven med seieren til foreldrene over kommunen. Men kommunen opptrer som om de er dørvakt for velferdsordninger når de skal være dørråpner og veileder.

Men som saken viser er det ikke enkelt å holde tunga rett i munn. Juss er komplisert materie. Dette omfattende og ofte vanskelig tilgjengelige lovverk som styrer vårt velferdssamfunn er under omfattende revidering. Bakgrunn er legitim og god: modernisering og forenkling. Manneråk-utvalget fremmet samme syn. Da med behov for samordning og styrking lovverk med tank på personer med nedsatt funksjonsevne.

Et utvalg av sosiale tjenester og velferdsstønader er under revidering. Bernt-utvalget kom med innstillingen om samordning av kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven. Der er NFU påpasselig med å se til at rettsikkerheten blir minst

like god som den var i respektiv lover. Samtidig spiller forbundet inn styrking av rettighetene til utviklingshemmede. Bedre rett på brukerstyrt personlig assistanse skal også behandles sammen med dette lovarbeidet. Et annet utvalg ser på helhet i helsetjenester. Wisløff-utvalget vil legge premissene for tilbudet til for eksempel spesialisthelsetjeneste som er en viktig tjeneste for utviklingshemmede. Her er vi en gruppe blant mange og må fremme våre standpunkter.

Arbeidet med oppfølging av Stortingsmelding 40 er også omfattende. Nylig la regjeringen fram en strategiplan for familier med barn som har nedsatt funksjonsevne. Der må også NFU være på banen og gi signaler om våre behov. NFU sitter med i flere av arbeidene, som ser på blant annet hjelpestøtaden.

Vergemålslovens høringsfrist går ut i august og forbundet skriver på sitt høringsvar til denne vi i Samfunn for alle kommer tilbake med over sommeren. Dette blir en svært viktig lov, da vergen er den som for voksne utviklingshemmede skal sørge for at den enkelte får de tjenester den har behov for.

Stortinget gikk nylig inn for en ny arbeids- og velferdsforvaltning du kan lese mer om i bladet. Det blir

spennende å se om dette vil hjelpe på for å få bedre velferdstjenester. For til grunn for at denne organisasjonsreformen, og de lover vi har, skal fungere må det være ressurser til å muliggjøre fullgode velferdsordninger. Dette er et aktuelt tema konstant, men det sitter offentlig utvalg og arbeider med dette også. Et utvalg ser på inntektssystemet for kommunene og et annet ser på selve forvaltningsstrukturen i Norge. Hva de kommer fram til vil legge sterke føringer på utviklingshemmedes liv i framtida. Her vil NFU få en stor oppgave i å fremme behovene utviklingshemmede innbyggere har.

Men først skal vi ta oss en velfortjent ferie. Det kan også foreldrene på Lillehammer som fikk avlastning til sine utviklingshemmede barn.

God sommer til alle.

Mange lover skal forandres. NFU må passe på at utviklingshemmedes behov blir hørt. Lovene påvirker hvilke

tjenester vi får. Og om det er enkelt å få dem. Men nå er det sommer og vi må slappe av. Det kan også foreldrene

på Lillehammer som fikk avlastning til barna sine. Det kan du lese om i bladet. God sommer.

Syse-utvalget: Slutt på diskriminering av funksjonshemmede

Tekst og foto: Vidar Haagensen

Forslag om rettslig vern mot diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne ble lagt fram i mai. Utvalget krever bedret tilgjengelighet for alle. Rett til meningsfylt dagaktiviter kreves tatt inn i lov om sosiale tjenester.

I midten av mai la et lovutvalg fram forslag til lov mot diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne. Et omfattende arbeid er lagt ned i å studere andre lands diskrimineringslovgivning og erfaringer fra de

ulike landene. Det har munnet ut i NOU 2005: 8 Likeverd og tilgjengelighet. Loven vil omfatte diskriminering på grunnlag av funksjonsevne som er nedsatt, har vært nedsatt, vil kunne bli det eller antas å være det, samt dis-

kriminering på grunnlag av andre personers nedsatte funksjonsevne. Tilsynet skal legges til Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Utvalget legger opp til klare plikter når det gjelder tilrettelegging. De legger opp til generell tilrettelegging for offentlig og privat virksomhet på områder rettet mot allmennheten så skal universell utforming være tilnærmingen. Videre foreslås det at personer med nedsatt funksjonsevne skal sikres rimelig individuell tilrettelegging innen arbeidslivet, skole- og utdanningsinstitusjoner, i barnehager og av offentlige tjenestetilbud av varig karakter for den enkelte.

Et flertallet foreslår en særlig regel om universell utforming av bygg, anlegg og opparbeidede uteområder som er rettet mot allmennheten. Plikten til universell utforming vil gjelde for nye prosjekt fra 2009 og for eldre bygg og annet fra 2019.

- Dette er vi veldig glad for. Nå er vår jobb å synliggjøre hva universell utforming innebærer for utviklingshemmede, sier Helene Holand, leder i NFU.

Områdene transport og informasjonsteknologi er utelatt fra pliktene til tilrettelegging. Dette har representantene SAFO-representant Gunnar Buvik, FFO-representant Atle Larsen og Guri Fjellanger tatt dissens på.
Rett til dagaktivitet

- Loven vil favne alle som er eller kan tenkes å få nedsatt funksjonsevne, sier utvalgsleder Aslak Syse

- Vi er blitt bedt om å drøfte andre juridiske virkemidler for å hindre diskriminering. Vi ser at utviklingshemmede er de som minst vinner på diskrimineringsloven. Derfor har vi sett det nødvendig å komme med forslag til styrking av lov om sosiale tjenester. Du kan godt kalle det kompensatoriske forslag, sier Syse.

Utvalget kommer med et forslag til tillegg i paragraf 4-2 i lov om sosiale tjenester. Kommuner skal bli forpliktet til å tilby en ordning med personlig assistanse for personer som ikke selv kan ivareta brukerstyringen.

Videre ser utvalget at enkelte personer med omfattende nedsatt funksjonsevne ikke kan nyttiggjøre seg tilrettelagt arbeid eller vernet arbeid. En undersøkelse viser at mange har kommunale dagsenter som sin dagaktivitet, men andelen uten et slik tilbud øker. Derfor vil utvalget sikre at kommunene får et styrket ansvar for å tilby dagaktiviteter for blant annet en del utviklingshemmede.

En rett til variert og tilpassede dagaktiviteter fremmet NFU som innspill til utvalget underveis.

Diskriminering er å gjøre forskjell på folk på grunn av den de er. Det er å urettferdig behandle deg for eksempel på grunn av din funksjonshemming. Det er forslag om at det skal bli ulovlig. En lov mot diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse har kommet fra et offentlig utvalg. De foreslår også at utviklingshemmede skal ha rett til meningsfylte dagaktiviteter.

- Positivt med utvidet rett

Tekst og foto: Vidar Haagensen

Utvidet rett til brukerstyrt personlig assistent foreslås av regjeringen og Syse-utvalget. NFU ser svært positivt på forslag om at utviklingshemmede også kan få ordningen.

Regjeringen foreslår å utvide målgruppen for brukerstyrt personlig assistent (BPA) slik at den også omfatter personer som ikke alene kan ivareta arbeidslederrollen. Dette innebærer at ordningen også kan gis til familier med funksjonshemmede barn og utviklingshemmede, og hvor arbeidslederrollen og brukerstyringen ivaretas gjennom foreldre, nære pårørende eller hjelpeverger.

- Dette har NFU arbeidet for. Til nå har vi fått uklare signaler om hvem som skal kunne motta BPA. Rapporten om Borgerstyrt personlig assistent med assistansegaranti fra ULOBA, der NFU satt i referansegruppen, viser at dette er en tjeneste som gir et godt liv for utviklingshemmede. Nå kan flere nyte godt av ordningen, sier Helene Holand, leder i NFU.

Praktisk bistand som BPA

Regjeringen har også vurdert om sosialtjenesteloven bør endres slik at personer som mottar praktisk bistand eller opplæring etter sosialtjenestelovens § 4-2 ut over et visst omfang gis rett til å få hele eller deler av denne tjenesten organisert som BPA. Regjeringen mener en slik rett til å motta tjenester som BPA vil stimulere kommunene til å organisere praktisk bistand på nye måter, samtidig som det vil bidra til større valgfrihet og økt brukermedvirkning.

Helse- og omsorgsdepartementet vil derfor utrede en modell for rett til å motta praktisk bistand som BPA og kommer tilbake til saken i forbindelse med oppfølgingen av Bernt-utvalgets forslag til ny lov om sosial- og helse-tjenester i kommunene.

- Her vil NFU komme med våre innspill, sier Holand.

Forslagene ble fremmet i kommuneproposisjonen, som ble lagt fram i midten av mai. Dager senere kom

- Vi ønsker å utvide rett til BPA for utviklingshemmede, sier Erna Solberg.

innstillingen fra Syse-utvalget. Det kommer med et liknende forslag. De ønsker å etablere en ny tjeneste i sosialtjenesteloven om personlig assistanse til personer som ikke selv kan lede ordningen.

Både regjering og Syse-utvalget legger opp til at det fortsatt skal være kommunen som avgjør hvem som får tjenester, hva slags tjenester vedkommende skal få og tjenesteomfanget. - NFU mener det må legges større vekt på brukermedvirkning i utforming av tjenestene, sier Holand.

Ingen utredning

Bakgrunn for gjennomgangen av BPA i kommuneproposisjonen er et pålegg Stortinget påla regjeringen i forbindelse med behandlingen av Stortingsmelding 40 om politikken for nedbygging av funksjonshemmende barrierer. Stortinget

ba Regjeringen fremme en sak for Stortinget om ordninga med brukerstyrt personlig assistanse der rettighetsfesting for brukerne, tjenestenes omfang og innhold samt ulike modeller for statlig medfinansiering utredes.

Stortinget kan ikke være fornøyd med regjeringens svar. I kommuneproposisjonen er det ingen utredning av ulike modeller for statlig medfinansiering. Den slår bare fast at dagens finansiering er tilfredsstillende. I dag er det et statlig stimuleringstilskudd for kommunene. Resten finansieres av kommunene. I tillegg eksisterer finansieringen tilskudd til særlig ressurskrevende brukere. På spørsmål fra Samfunn for alle om Stortinget kunne være fornøyd med utredningen ville Solberg bare kommentere at statlig finansiering ikke var riktig løsning.

- Vi ser positivt på forslagene fra regjeringen om personlig assistent for personer med assistansebehov. Dette er et første skritt i retning en god ordning for personer med et avhengighetsbehov av assistanse for å leve et likeverdig liv. Vi vil arbeide videre for vårt forslag, sier Sidsel Maxwell Grasli, konsulent i ULOBA.

ULOBA har foreslått en rettighetslov for borgerstyrt personlig assistanse som utløses av bestemte assistansebehov. De ønsker en delt finansiering mellom kommunene og staten, der den statlige velferdsforvaltningen tar seg av overføring av assistansestønad

Brukerstyrt personlig assistanse er en ordning bare noen utviklingshemmede har

fått. Nå vil regjeringen at det skal bli helt klart at utviklingshemmede skal kunne få det.

Det sa Erna Solberg i forbindelse med framlegging av kommuneproposisjonen.

Er det normalt å være forskjellig? av Helene Holand

Vi er alle overbeviste om at Norge er et av de land i verden der **meneskerrettighetene** og **humanismen** står sterkest. Samtidig streber vi i vårt samfunn etter det fullkomne, det perfekte. Vi skal alle være enere, på skolen, i arbeidslivet og i privatlivet. Hvilke tanker har vi om det som ikke er helt perfekt? Tenker vi seleksjon av det ufullkomne, eller nøyer vi oss med å segregere? Fjerne det fra synsfeltet?

Kost nytte prinsippet gjennom-syrer all samfunnsplanlegging. Nyhetsbildet propper oss fulle med informasjon om forholdene for barn, gamle, småbarnsfamilier og mennesker med nedsatt funksjonsevne. De er utgifteposter for samfunnet og fellesskapet, det vet alle. Et nærliggende spørsmål blir "Hvem av oss er nyttige?" og "nyttige nok for samfunnet?"

Utviklingen innenfor vitenskapen gir oss ny kunnskap og en ny mulighet til å selektere. Streben etter det fullkomne, kost nytte tenkningen og dårlig offentlig økonomi kan raskt bevege oss bort fra et samfunn som bygger på humanisme og likeverd. Krefter som ønsker et samfunn der vi selekterer og segregerer påvirker oss daglig. Prenatal diagnostikk gir oss

muligheter til å vite, men retten til **ikke** å vite forsvinner med obligatoriske screening-undersøkelser og "hva vil vi når alt er mulig?"

Vi markerer i år at det er 60 år siden Holocaust ble avslørt og avsluttet. Men hvem ble rammet av ideologien som lå bak Holocausts? Jødene var den folkegruppen som ble hardest rammet i antall. Mer ukjent er det at personer med utviklingshemming var blant de første som ble utsatt for "barmhjertighetsdrap". Over 200 000 mennesker med utviklingshemming ble utryddet i nazityskland. I Tyskland og Østerrike finnes det i dag ikke personer over 60 år med utviklingshemming.

Når vi har en holdning om at noen ikke er perfekte preger det også vårt syn i omgangen med mennesker. Det preger språket vårt, tjenestene velferdssamfunnet gir og de krav vi stiller. Ser vi på mennesker med nedsatt funksjonsevne som objekter, mennesker som trenger velmenende omsorg eller ser vi på dem som likeverdige partnere, som subjekter? Klare etiske grunnsetninger er et **fundament** i et velferdssamfunn. Vi må bygge samfunnet og politikken på at alle mennesker er likeverdige. Den kunnskapen vi har fått må brukes

med forstand. Den stiller store krav til våre etiske vurderinger, her finnes ingen lettvinde og kategoriske løsninger Hovedbudskapet må være at alle mennesker er velkomne, også de med nedsatt funksjonsevne. Ingen må føle seg mindre velkomne og mindre verdt fordi de trenger ekstra hjelp og støtte fra fellesskapet. Hva mener vi dersom dette ikke er en sannhet? Hvem skal vi da **ikke** ønske velkomne i vårt samfunn? De som vil bli født med Downs Syndrom, de som vil bli født med en genetisk sykdom, de som vil bli født med stor risiko for å få kreft i voksen alder eller **hvem?**

Vi må aldri glemme at det er normalt å være forskjellig.

Ny kunnskap gir oss mulighet til å velge bort foster med funksjonshemming. Samfunnet fokuserer på det fullkomne. Det er

dårlig økonomi i kommunene. Dette kan føre til et samfunn som bygger på humanisme og likeverd. Det er ikke bra med obligatorisk

testing av egenskaper hos foster. Vi må aldri glemme at det er normalt å være forskjellig.

LIVLIG JENTE: Mari Berger Nilsen (7) er ei livlig jente som elsker musikk og sang.

Fikk hjelp i en vanskelig tid

Tekst og foto: Sidsel Valum

– Det var den vanskeligste perioden jeg har hatt i mitt liv, sier Tone Berger, som var alene om ansvaret for sin funksjonshemmede datter, Mari (7), og uten venner og familie rundt seg da hun flyttet til Tønsberg i 2002. Hun er takknemlig for hjelpen fra Home-Start Familiekontakten.

– Jeg var uten jobb, bodde avsides, og hadde ingen venner eller familie her. Jeg følte også at jeg måtte slåss for rettighetene mine i forhold til Tønsberg kommune, forteller Tone Berger.

Hun flyttet til Tønsberg i 2002 sammen med Mari, som i dag er sju år gammel. Mari er et livlig barn, som trenger tilsyn hele tiden. Hun er mentalt som et fire år gammelt barn, og

skal nå utredes for ADHD. Mari har fått diagnosen mikrocefali, på grunn av en medfødt feil på nervesystemet, som blant annet fører til at hodet vokser litt senere enn resten av kroppen.

– Jeg husker at jeg bladde i telefonkatalogen for å lete etter noen jeg kunne be om hjelp fra, forteller Tone. Hun fikk høre at Home-Start Familiekontakten Norge har en avde-

ling i Tønsberg, og ringte til den fast ansatte koordinatoren, Brit Kjær.

– Jeg sa at jeg trengte et voksent menneske å snakke med, en som kunne være litt sammen med oss, forteller hun.

Frivillig hjelp

Som koordinatør har Brit Kjær ansvar for å etablere kontakt mellom frivillige familiekontakter og familier med

minst ett barn under skolepliktig alder, som trenger litt ekstra støtte i hverdagen en periode.

Wenche Vallestad er en av tolv frivillige familiekontakter i Tønsberg. Hun har egne barn og barnebarn og jobber som hjelpepleier. Hun hadde fullført et obligatorisk 30 timers kurs for å bli familiekontakt, da hun ble kjent med Mari og Tone. Sammen lagde de en kontrakt om at Wenche skulle være sammen med familien to – fire timer per uke. Alle familier som mottar hjelp fra Home-Start inngår en slik kontrakt, og hjelpen gis i inntil ett år.

Tone og Wenche ble enige om at de skulle gå på kafé sammen, og at Wenche skulle komme hjem til Tone og Mari for å være sammen med dem.

De gjorde ting sammen, som å ta med Mari til ridning. Mari elsker å ri, og er ei tøff jente som ikke lar seg skremme av å falle av hesten. De var også på båttur sammen. Wenche spiste av og til middag sammen med familien. Noen ganger var hun ute og lekte sammen med Mari, mens Tone lagde middag. Andre ganger kom Tone og Mari på besøk hjem til Wenche og hennes mann, Svein, og spiste middag sammen med dem. – Svein var enestående med Mari, sier Tone.

– For oss ble det naturlig at han også involverte seg. Mari la sin elsk på

Svein umiddelbart. Når hun var hos oss så hun nesten ikke på meg engang, sier Wenche og ler.

– Jeg følte at jeg kunne kontakte Wenche når jeg hadde behov for det. Hun er flink til å lytte. Vi snakket sammen av og til på telefon. Jeg trengte henne også som en voksen person å få tilbakemeldinger fra når det gjaldt Mari, sier Tone.

– Tone er utrolig flink med Mari. Hun syntes ikke jeg var streng nok mot henne, sier Wenche.

Har fått det bedre

I dag er situasjonen til Tone og Mari en helt annen. Den vanskelige perioden er forbi. Tone har fått et nettverk i Tønsberg. Hun har kommet seg på beina igjen, har fått en jobb med stilling i seksti prosent, ny leilighet nærmere sentrum, og avlastning til Mari gjennom kommunen fra to forskjellige familier, som Mari er hos til sammen fem døgn i måneden. Hver fjerde eller femte uke er Mari hos sin far fra onsdag til søndag. Mari har gått i en vanlig barnehage med litt spesialundervisning. I dag går hun i andre klasse i en såkalt styrket enhet, og blir tatt ut av undervisningen etter behov. Foreløpig har det gått greit å følge de andre barna, men Tone er forberedt på at hun ikke vil greie å følge det vanlige tempoet i undervisningen.

Styrker tilbud til familier med funksjonshemmede barn

– Jeg tror ikke tilbudet er godt nok kjent. Mange andre i min situasjon kan sikkert også ha nytte av hjelp av Home-Start Familiekontakten, sier Tone Berger. I år satser Home-Start enda mer på familier med funksjonshemmede barn, gjennom et nytt prosjekt.

– Det er mange skilsmisser blant foreldre med funksjonshemmede barn, slår Wenche Øyen fast. Hun leder et nytt prosjekt i Home-Start Familiekontakten Norge, som tilbyr hjelp til familier med funksjonshemmede barn. Ved å tilby avlastning, støtte og hjelp som ikke er ment å erstatte, men som skal komme i tillegg til det offentlige lovpålagte tjenester, håper Home-Start å bidra til å forebygge kriser – som for eksempel samlivsbrudd.

Rundt femten prosent av familiene som i dag mottar hjelp fra HSF har barn med funksjonshemning, noe departementet la vekt på da det ble bevilget midler til et nytt prosjekt i fjor høst. Home-Start Familiekontakten Norge har i år mottatt to millioner kroner fra Barne- og familiedepartementet for å styrke tilbudet til familier med funksjonshemmede barn i de rundt 20 avde-

FAMILIEKONTAKT: Wenche Vallestad (til høyre) har vært frivillig familiekontakt i ett år for Tone Berger og datteren Mari Berger Nilsen.

lingene omkring i landet. Det er gitt tilsagn om like stor støtte de neste to årene. Alle HSF-avdelingene har fått tilbud om midler fra prosjektet, til ytterligere satsing på tiltak for familier med funksjonshemmede eller kronisk syke barn.

300 frivillige

Home-Start Familiekontakten Norge er tilsluttet Home-Start International, som har avdelinger i 17 land. Den aller første avdelingen ble startet i Storbritannia i 1973. Det er nå flere hundre avdelinger verden over. I Norge ble den første avdelingen startet for ti år siden. I underkant av 300 frivillige er i dag tilknyttet 20 HSF-avdelinger rundt omkring i landet, og antall avdelinger er i stadig vekst. Bare siden sist høst er det startet flere nye avdelinger – i Østensjø bydel i Oslo, Ski, Øvre Eiker og i Tromsø, som til nå er den nordligste avdelingen. Den nyeste avdelingen ble startet i Sarpsborg 1. mars. Hver avdeling ledes av en koordinator med helse- og sosialfaglig bakgrunn.

Det som kjennetegner frivillige i Home-Start Familiekontakten, er at de har erfaring fra å være foreldre, eller annen praksis med barn, og at de har lyst og overskudd til å gjøre en forpliktende innsats for andre i deres eget hjem på frivillig og ulønnet basis. De bruker tid sammen med familiene, og den personlige kontakten som utvikles er viktig.

De frivillige deltar på et obligatorisk 30 timers kurs før de begynner, hvor det legges stor vekt på å vise respekt for holdningene til dem som skal motta hjelp. De frivillige har taushetsplikt, og må akseptere at de ikke skal sette standard for hvordan hjemmet skal være. De inngår en kontrakt med småbarnsforeldrene om hva slags hjelp de skal bidra med.

Flere får hjelp

Koordinatoren er ansvarlig for å arrangere kurs for frivillige, og er i mange tilfeller også et bindeledd mellom familiene, HSF og hjelpeapparatet. Koordinatoren sørger for at hjelpeapparatet på stedet kjenner tilbudet. Mange steder hvor avdelingene er godt etablert, tar den lokale helsestasjonen jevnlig kontakt på vegne av familier som trenger hjelp. Avdelingene drives ulikt omkring i landet, og blir enkelte steder ledet av andre frivillige organisasjoner. I Tønsberg er det kommunen som dekker utgifter til driften, gjennom etaten Virksomhet barn og unge.

– Målet er at flere familier med funksjonshemmede barn skal få hjelp gjennom vårt nye prosjekt. Derfor styrker vi bemanningen ved flere avdelinger, sier Wenche Øyen.

Home-Start Familiekontakten Norge ønsker at også familier med mindreårige barn, som har barn over skolepliktig alder med funksjonshemning, skal kunne omfattes av prosjektet.

De som ønsker hjelp gjennom Home-Start Familiekontakten, kan kontakte det nasjonale kontoret i Oslo direkte på tlf 23 19 79 90, eller via internett på adressen www.home-start-norge.no. Det er avdelinger i de største byene, men ikke i alle deler av landet.

Familier med barn som har funksjonshemming og er under skolealder kan få hjelp gjennom Home-Start

Familiekontakten Norge. De har frivillige som blir familiekontakt for en familie et bestemt antall timer i uka. Da

kan familien få noen å prate med og gjøre ting sammen med.

Ny velferdsforvaltning:

En dør for alle?

Tekst og foto: Vidar Haagenen

- Stortingets tilslutning til en Ny arbeids- og velferdsforvaltning er et viktig skritt for et mer helhetlig tilbud til personer med utviklingshemming og deres familier. Men det krever oppfølging fra vår side. NFU ønsker å sikre at velferdskontorene samordner hele spekteret av sosiale tjenester for å skape en førstelinjetjeneste for alle, sier Alf Anvedsen fra NFU.

Ett bredt flertall i Stortinget har vedtatt en ny arbeids- og velferdsforvaltning. Dette er en omfattende reform for blant annet å hindre at personer med behov for sammensatte og helhetlige velferdstjenester skal være kasteball mellom ulike offentlige kontorer.

Reformen innebærer to vesentlige endringer. For det første opprettes en ny statlig etat for arbeid og velferd. Etaten skal tilby tjenester som Aetat og trygdeetaten forvalter i dag. Den andre endringen er at den nye statlige etaten sammen med kommunene skal opprette arbeids- og velferdskontorer i alle landets kommuner innen 2010.

- Man får da en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, som er tilpasset brukernes behov, sa Dagfinn Høybråten etter Stortingets tilslutning til reformen.

- Det er altfor mange som i dag er utenfor arbeidslivet, og som mottar ytelse fra det offentlige. Altfor

mange brukere opplever frustrasjonen ved en oppsplittet offentlig forvaltning. Disse fortjener en bedre samordning. Det vil de få når de i fremtiden bare behøver å henvende seg ett sted lokalt og ikke flere som i dag.

Alle sosiale tjenester

- Det er god grunn til å se positivt på reformen. Den kan gi en helhet på velferdstilbudet vår gruppe mangler i dag. Ett kontor, rett til individuell plan og én kontaktperson er målsetningen, sier Alf Anvedsen, landsstyremedlem i NFU. Han har arbeidet med reformen for forbundet.

- Vi påpekte i vår høring til NOU 2004:13 "En ny arbeids- og velferdsforvaltning" at utvalget i liten grad tok hensyn til personer med sammensatte behov. Flere av interesseorganisasjonene har fremmet samme syn, og i likhet med oss fremhevet at livsløpsperspektivet må stå sentralt i en ny organisering.

Her ble vi hørt. Reformen skal om-

fatte alle grupper av brukere, blir det sagt. Men vær oppmerksom på følgende: Den obligatoriske minimumsforpliktelsen skal være samlokalisering av den statlige representasjonen i kommunen og kommunens administrative apparat for forvaltning av økonomisk sosialhjelp. Videre blir det ikke lovfestet inngåelse av samarbeidsavtaler mellom statsetaten og kommunen på tilstøtende kommunale tjenesteområder.

- Den felles døren inn til et samlet tjenestetilbud kan være lukket for store grupper av funksjonshemmede på grunn av dette. Det synes å være en uoverensstemmelse mellom de mål reformen har og måten den nye førstelinjetjenesten kan organiseres på. Da får ikke brukerne som har mest sammensatte behov en dør å forholde seg til. Det er et paradoks at jo større behov man har for samordning på tvers av fag, etater og sektorer dess dårligere blir rettighetene for å få dette til. Og hvor blir det av livsløpsperspektivet, spør Anvedsen.

Delta aktivt

- Det blir viktig at vi kommer på banen tidlig i prosessen både nasjonalt og lokalt, sier Anvedsen. Den nye statsetaten vil bli etablert fra andre halvår 2006. En rammeavtale med Kommunenes Sentralforbund om samarbeidet om arbeids- og velferdskontorer i alle landets kommuner vil bli inngått. Etter det vil den nye statsetaten og den enkelte kommune etablere de lokale arbeids- og velferdskontorene. Avtalene i kommunene kan omfatte andre tjenester etter sosialloven. Det vil si tjenester etter kapittel 4 i sosialtjenesteloven.

- Det er derfor viktig at det sikres reell brukermedvirkning på systemnivå ved de forhandlinger som nå skal skje i alle kommuner. Lokalt må NFU være på banen slik at førstelinjetjenesten blir en dør for alle. Vi må arbeide for at avtalene inngås omfatter de kommunale tjenester etter sosialtjenestelovens kapittel 4, sier Anvedsen.

- Arbeids- og velferdsforvaltningen skal bli mer brukerrettet og gi reell

brukermedvirkning både på system og individnivå, sier han.

- NFU må sikre at vi få en reell brukermedvirkning på systemnivå. Etableringen av ny organisering har en rask framdrift, så her gjelder det å ta initiativ tidlig. Nøkkelen til en vellykket reform er brukermedvirkning.

Kompetanse

- Det er avgjørende at reformen innebærer et kompetanseløft, sa tryggedirektør Arild Sundberg til Helserevyen Online etter behandlingen i Stortinget. Dette var den vesentligste styrkingen av regjeringens forslag sosialkomiteen foretok.

- Det må foretas en kompetanseheving i den nye statlige etaten og i kommunenes sosialtjeneste. Sosialkomiteen ber regjeringen legge fram en plan for kompetanseutviklingen, sa saksordfører Beate Heieren Hundhammer fra Høyre ved framleggningen av innstillingen i Stortinget.

- Den juridiske kompetansen må styrkes, sier Anvedsen. Han framhever

at samlingen av velferdsforvaltningen vil bety et bredere faglig miljø og at dette vil gi en positiv effekt. Stortinget ba også regjeringen sikre tilstrekkelige ressurser til kompetansehevende tiltak i forbindelse med etableringen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning både i den nye statlige etaten og i kommunenes sosialtjeneste.

Interkommunalt?

Det skal etableres et arbeids- og velferdskontor i hver kommune er intensjonen, men det åpnes opp for interkommunalt samarbeid "rent unntaksvis der de geografiske avstandene er særlig korte". Et slikt interkommunalt samarbeid må ikke "føre til at tilgjengeligheten og brukervennligheten forringes" påpeker Stortinget.

- Det er flere kommuner med lavt folketall der et arbeids- og velferdskontor vil bli lite, men jeg er samtidig betenkt over interkommunale løsninger. Det er igjen brukermedvirkning som er viktig. Det kommer

en debatt om kommunestruktur og regionalisering i neste Stortingsperiode som vil sette premissene for hvordan dette blir i framtida, sier Anvedsen.

- Et erklært mål med reformen er bedre arbeidsretting. Vi håper dette fører til at flere personer med utviklingshemming kommer i arbeid. For å lykkes med det må noe gjøres med holdninger i den nye statlige etaten. Det må komme en tro på at det kan gjøres. Brukerrettingen må gi en tidlig plan for veien inn i arbeid eller meningsfylt dagaktiviteter. Det må skje allerede fra videregående skole, avslutter Anvedsen.

Les mer om reformen på www.nav.dep.no

- NFU lokalt må påvirke utformingen av de nye arbeids- og velferdskontorene, sier Alf Anvedsen, landsstyremedlem i NFU.

Aetat og trygdeetaten blir samlet til en statlig etat. I kommunene skal denne nye etaten sammen med sosialkontor bli ett kontor. Du som bruker av disse tjenestene

skal nå kunne gå til ett kontor og forholde oss til en koordinator. NFU må arbeide for at dette nye kontoret tar hensyn til utviklingshemmede og deres

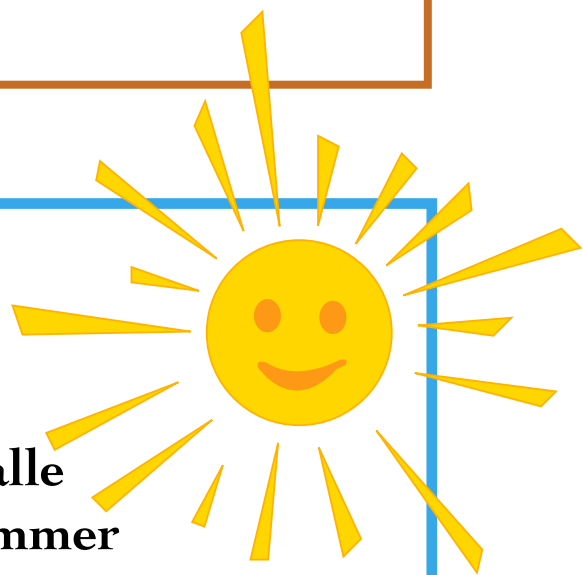
familier. – Da må vi få være med på å planlegge det nye etaten, sier Alf Anvedsen i NFUs landsstyre.

Nytt nettsted med samme adresse
www.nfunorge.org

NFU og Samfunn for alle ønsker medlemmer og abonnenter en rikig

GOD SOMMER

Et usedvanlig teaterprosjekt

Tekst og foto: Vidar Haagensen

Teateroppsetningen "Kjærlighet mot strømmen" skapte historie i Harstad. Vernepleierstudenter og funksjonshemmede fra lokalsamfunnet har sammen skapt en unik teateropplevelse. Veien fram mot premieren har vært en sjelsettende opplevelse.

Fredag 20. mai var det premiere på "Kjærlighet mot strømmen" på Høgskolen i Harstad. Teateroppsetningen var en del av pionerprosjektet "Usedvanlig teater".

- Det er Norges første samarbeidsprosjekt på høgskolenivå mellom studenter og mennesker med ulike funksjonsnedsettelse i lokalmiljøet, sier Rikke Gürgens, som hadde regien på skuespillet.

Vernepleierstudentene tok en alternativ bachelor med teaterfordypning. Oppsetningen var en del av fordypningen.

Høgskolen rykket inn annonse i Harstad Tidende for å komme i kontakt med teaterinteresserte personer. Det ble understreket at skuespillerne måtte ha en funksjonsnedsettelse. Tidligere teatererfaring var ikke nød-

vendig. Fem personer meldte seg. En med bevegelseshemming, en med hørselshemming og tre med utviklingshemming. I tillegg er en av vernepleierstudentene hørselshemmet.

Den vanskelige kjærligheten
Teateroppsetningen er basert på skuespillet Kjærlighet mot strømmen. Det er skrevet av Marit Lund Bødtker

*Katja og Vidar møter hverandre for første gang.
Til venstre: Dimitris Amigdalidis*

*Sirkusmusikanten, Katja og "frieren", fra venstre:
Karl Johan Ellefsen, Lill Kristin Arntsen og Jeron Verhage*

og nylig utgitt. Det er skrevet med roller for utviklingshemmede. Tema og historie er velkjent for utviklingshemmede, men treffer oss alle i hjertet. Vi møter utviklingshemmede Katja som elsker sirkus og beundrer den kjente klovnen Vidar. Så treffes de og blir gode venner. Vidar inviterer Katja ofte med til sirkuset, og hun forelsker seg. Men det skal vise seg at kjærligheten er uopnåelig.

Katja ble spilt av Lill Kristin Arntsen, som har utviklingshemming. Hun var fornøyd med egen innsats etter premieren.

- Det følte topp å spille. Det var litt vanskelig å huske alle replikkene, men jeg fikk hjelp av suffløren, Aina, sier Lill Kristin.

Hun trengte som regel bare ett eller noen få ord for å komme inn i skuespillet igjen. I motsetning til andre som kommer ut av det, gikk hun helt opp i rollen med en gang. Det imponerte publikum.

- Jeg har lyst å spille mer teater. Det har vært gøy å være med. Jeg har lært meg å huske utenat, sier hun. Lill Kristin er den mest erfarne av skuespillerne. Tidligere har hun spilt vårskuespill, Jungelboka og Robin Hood. Hun kommer fra Finnsnes, men går på Rå videregående skole i Kvæfjord kommune. Det har vært mye å gjøre med to teaterøvelser i skoletida hver uke.

Samhold

I åtte uker har teatertroppen på femten foreberedt stykket. For alle involverte har prosjektet vært en opplevelse av virkelig inkludering.

- Det gikk bra på premieren. Jeg var ikke så nervøs. Jeg hoppa i det. Nå er jeg skikkelig stolt av meg selv. Jeg har måttet øve og øve på det jeg skulle si, sier Jeron Verhage, også han med utviklingshemming. Han spilte Johannes, som er nabo i bofellesskapet til Katja.

En som var nervøs før premieren var Karl Johan Ellefsen. Han var sirkusmusikant og spilte på tromme.

- Jeg roa meg når vi kom i gang. Og så var det gøy å endelig komme fram og motta applaus fra publikum, sier han. Karl Johan setter ord på det flere føler.

- Jeg hadde ikke drømt om at det skulle bli så gøy å komme sammen. Det har vært så fint å være sammen med så mange forskjellige personligheter. Vi har hatt det artig i lag.

Karl Johan hadde også kontroll på lyd under teaterstykket.

Vernepleierstudent Magne Hallsen skulle ha kontroll med miksebordet, men kunne overlate den til Karl Johan. Men rollen som orkesterleder fikk han beholde.

- Jag har lært mer i løpet av de siste ti ukene enn under resten av vernepleierutdannelsen. Jeg har fått en annen forståelse av personer med utviklingshemming enn før. Å ar-

Fra en av scenene i teaterstykket.

Regi var ved Rikke Gürgens, teaterviter og lektor ved Høgskolen i Harstad.

beide i musikkgruppa sammen med Karl Johan har lært meg mye om utviklingshemmede og utfordret mine begrep om funksjonshemming, sier Magne.

Ikke de og oss

- Jeg har lært at vi stilte likt når vi gikk sammen om et felles kunstnerisk prosjekt, sier Magne Hallsen. Han og de andre studentene har skrevet bacheloroppgave med utgangspunkt i sine erfaringer. De førte loggbøker der de gjorde seg sine refleksjoner om arbeidet med å sette opp stykket. Loggbøkene skal Rikke Gürgens benytte i sin forskning på hva teatererfaringen har gjort med vernepleierstudentene.

- Studentene har gjort viktige erfaringer med å være likeverdige

aktører med personer med funksjonsnedsettelse. De opplevde også det som utfordrende å ikke skulle "hjelp" slik de er opplært til å gjøre. Skuespillerne med utviklingshemming sin evne til innlevelse i rollene gjorde mye med gruppen. Evne til å gjøre en god rolle og mestre teaterets særegne rom hang ikke sammen med funksjonsevne. De som ble mest hemmet i teateret var derimot de hørselshemmede. I fravær av tegnspråk ble de avhengig av å lese på munn og timingen i teateret kunne være vanskelig, sier hun.

Kulturevolusjon

Rikke Gürgens har en misjon: - Hvis vi hvert år kan uteksaminere ti vernepleiere som får erfaring med å arbeide med kunst sammen med utviklingshemmede vil vi sakte men

sikkert endre holdninger og forståelse for viktigheten av kunsterfaringer for selvfølelse og identitetsskaping. Vi vil kunne berike tilværelsen for mange utviklingshemmede, sier hun.

- Jeg håper vår oppsetning kan inspirere flere til å starte integrert teater.

Rikke har skrevet doktorgradsavhandlingen "En usedvanlig estetikk". Den ser på betydningen av egenproduserte teatererfaringer for det usedvanlige mennesket. Hun tok utgangspunkt i teater for døve og utviklingshemmede. Resultatene fra avhandlingen ville hun formidle til sine studenter. Hun fant at praksis ville være mest lærerikt, og dermed ble skuespillet en realitet.

I Harstad satte de opp teaterstykket Kjærlighet mot strømmen. Det var 10 vernepleierstudenter og fem skuespillere med funksjonshemming. Tre av skuespillerne var utviklingshemmede.

De var strålende fornøyd med sin innsats. De var glad for å få være med i gjengen som satte opp stykket. Studentene hadde oppsetningen som del av utdannelsen og lærte mye om

sine fordommer om funksjonshemming. - I teater er det ikke funksjonshemming som bestemmer hvem som er hemmet, sier Rikke Gürgens som hadde regi.

En god historie

Kjærlighet mot strømmen er gitt ut både som roman og skuespill. Vi har spurt Tove-Britt Henriksen hva hun synes om skuespillet som er spesialskrevet for roller til utviklingshemmede.

“Kjærlighet mot strømmen” handler om vår kjærlighet for kunst og hverandre. Hovedperson er Katja. Hun elsker teater og drømmer om å bli skuespiller, men moren har sagt

Forfatter av “Kjærlighet mot strømmen”, Marit Lund Bødtker, fikk se sitt skuespill oppført for første gang i Harstad.

at det blir vanskelig. Så treffer hun Vidar, en kjent skuespiller. De to blir gode venner, og han inviterer henne ofte med til teateret. Katja forelsker seg. Men det er bare begynnelsen på historien.

Tove-Britt Henriksen er fylkesleder i NFU Akershus og er engasjert i teatergruppa Frøya. En teatergruppe for utviklingshemmede. Hun har lest skuespillet og har gjort seg opp noen tanker om boka.

- Historien er fin. Jeg kjenner igjen livet til utviklingshemmede og tanker de gjør seg. Mange utviklingshemmede er opptatt av kjendiser og forelsker seg i dem. Som andre er de opptatt av kjæresten, vennskap og familie, sier Henriksen. Hun tror utviklingshemmede vil kjenne seg igjen i skuespillet.

- Historien utvikler seg passe langsomt. Bruk av forteller forsterker historien. Den setter ord på mange følelser og tanker utviklingshemmede har vansker med, eller bruker lang tid på å

utvikle.

Katjas tanker om moren som er død og søsteren som hun har nært forhold til er et eksempel Henriksen trekker fram.

Henriksen tror det kan bli godt teater ut av skuespillet.

- Det er gode anvisninger i boka. Jeg ville nok ikke valgt black box – scenesetting med enkle spotter, men skjønner hvorfor denne rene iscenesettingen er valgt. Jeg er usikker på om teksten er enkel nok og om det kan være for mye tekst for utviklingshemmede å huske, men en kan jo ty til hjelp. Uansett gjør en tilpasninger i en teateroppsetning, sier hun.

Kjærlighet mot strømmen er støttet av Leser søker bok. Forfatteren har fått støtte til manusutvikling og forlaget til utgivelsen.

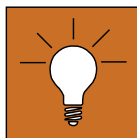
Kjærlighet mot strømmen
Marit Lund Bødtker
Orkana 2005
ISBN: 8281040262

Boka Kjærlighet mot strømmen er gitt ut som roman og skuespill. Hovedperson er Katja. Hun elsker teater og drømmer om å bli skuespiller, men moren har sagt det blir vanskelig. Så treffer hun Vidar, en kjent skuespiller.

De to blir gode venner, og han inviterer henne ofte med til teateret. Katja forelsker seg. Men det er bare begynnelsen på historien. Tove-Britt Henriksen er engasjert i teatergruppa Frøya.
- Historien er fin. Jeg kjenner igjen livet til ut-

viklingshemmede og tanker de gjør seg. Mange utviklingshemmede er opptatt av kjendiser og forelsker seg i dem, sier hun. Henriksen tror det kan bli godt teater ut av skuespillet. Det er gode anvisninger i boka.

Dette er den andre delen i en artikkelserie på fire, hvor målet med de tre første artiklene er å presentere innholdet i ytelsene **Pleiepenger, Hjelpetønad og Omsorgslønn**. Den siste artikkelen vil ta for seg **forholdet mellom ytelsene** og noen mer rettspolitiske betraktninger om reglene og praktiseringen av disse.

Advokat Petter Kramås.

Hjelpetønad

Tekst: Petter Kramås

Hjelpetønad er en ytelse fra Folketrygden som gis til personer med et særskilt behov for pleie og tilsyn på grunn av sykdom, skade eller en medfødt funksjonshemming. Ytelsen er ikke inntektsavhengig – og er skattefri. Det er den utviklingshemmede som mottar den – men formålet er å betale for den pleie som gis.

Psykisk utviklingshemmede har som hovedregel krav på hjelpetønad – men dersom behovet for tilsyn og pleie blir dekket av det kommunale hjelpeapparatet, foreligger det i utgangspunktet ikke rett til hjelpetønad. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle om det foreligger et udekket hjelpebehov. Det kan ytes hjelpetønad dersom det er etablert et privat pleieforhold av et visst omfang, men det antas at vanlig besøksordning ikke er tilstrekkelig. Det må vurderes om omfanget av den hjelp familien/pårørende gir er nødvendig og tilstrekkelig stor til at vilkårene for rett til hjelpetønad er oppfylt. Dette gjelder også etter at en utviklingshemmet har flyttet til egen bolig. For å få hjelpetønad til barn må pleie- og tilsynsbehovet være større enn det behovet barn ordinært har. Alle barn har behov for tilsyn og pleie. Små barn har et meget stort hjelpebehov, men dette avtar etter hvert som barnet blir eldre. Det er ingen nedre aldersgrense for rett til hjelpetønad – men det funksjonshemmede barn over 18 år mister

gjerningen retten til hjelpetønad, fordi en da regner med at andre tjenester og stønader som for eksempel uførepensjon eller attføringspenger trer inn i stedet. Her må man merke seg at det er viktig å følge med og sikre at andre ytelser faktisk kommer på plass. Vi har sett eksempler på at trygdeataten fjerner hjelpetønaden og ikke erstatter med noe annet så lenge barna fortsatt går på skole.

Pleieforholdet skal være privat – dvs at det blir utført av private (for eksempel ektefelle, barn, foreldre, andre slektninger, naboer eller andre). Når hjelpebehovet vurderes og satsen skal bestemmes, vil det også legges vekt på behovet for stimulering, opplæring og trening som skjer i hjemmet.

Sats 2 (2 ganger ordinær hjelpetønadssats)

“Forhøyet hjelpetønad sats 2 kan være aktuelt ved fysiske og psykiske funksjonshemninger av moderat grad. Barnet må ha behov for pleie og tilsyn

i forbindelse med daglige gjøremål som f.eks. personlig hygiene, i spisesituasjoner og på grunn av gangvansker. Det samme gjelder tilfelle der barnet trenger tilsyn utendørs. Dette gjelder f. eks. barn med sansedefekter, bevegelsesvansker og barn med sykdommer som gir risiko for anfall eller aktive sykdomsutbrudd og ved psykisk retardasjon. Det samme gjelder tilfelle der barnet har behov for opplæring, trening eller behandling. Hjelpebehovets omfang må være relativt betydelig, men det kreves ikke at barnet er avhengig av konstant tilsyn døgnet rundt.”

Trygdekontoret vil gjerne plassere barn med Down syndrom i sats 2 – hvis man ikke dokumenterer at dette barnets konkrete behov medfører ekstra arbeid utover det som ordinært følger av diagnosen. Her skal en være oppmerksom på at dersom det er tilleggshandikap eller et ekstra krevende barn, kan det være muligheter for sats 3 eller 4. Ved bruk av bleier eller behov for kontinuerlig tilsyn etter fylte 5 – 6 år er

det oppnådd sats 3 i flere klagesaker. Tilleggskomplikasjoner som alvorlig astma og hjertekomplikasjoner er argumenter som kan gi sats 3 også for yngre aldersgrupper. Forskjellige former for atferdsproblematikk er også sentralt vurderingstema i grensen mellom hjelpestønads sats 2 og 3.

Et eksempel: En gutt på 6 år med Downs syndrom var først innvilget sats 2. Gutten var normalt fungerende i forhold til diagnosen. Han hadde omfattende spesialpedagogiske tiltak, hadde støttekontakt og mor hadde kommunal omsorgslønn. Trygderetten hadde i en tidligere sak avslått hans krav om sats 3 da han var 3 år, men da antydte retten at sats 3 kunne være aktuell når han ble 5 år. Trygderetten la betydelig vekt på at far var fraværende fra hjemmet ca halvparten av året, slik at mor i dette tidsrommet var alene om omsorgen for ham. Det ble også lagt en viss vekt på at far hadde vanskelig for å omstille seg til en omsorgsrolle når han var hjemme. Retten la videre til grunn at behovet for trening og opplæring for en gutt med Downs syndrom var særlig stort i seks års alderen. Retten la ikke vekt på at far hadde høy inntekt. Retten ga gutten rett til sats 3.

Familiens ressurser er også et vurderingstema. Er man alene om omsorgen og har lite nettverk i omsorgssituasjonen, skal dette tillegges vekt ved fastsettelsen av satsen. Høy inntekt

skal ikke komme i veien for retten til hjelpestønads, men det kan være et vurderingstema at en eller begge foreldre har fått reduserte inntekter grunnet omsorgsbyrden.

Sats 3 (4 ganger ordinær hjelpestønads sats)

“Hjelpebehovets omfang må være av et relativt betydelig omfang for at forhøyet hjelpestønads sats 3 kan tilstås. Barnets funksjonsevne vil oftest være nedsatt i så betydelig grad at omsorgen for barnet er til hinder for at pleieren utfører andre nødvendige, daglige gjøremål og barnets hjelpebehov vil oftest være av et så betydelig omfang at det går ut over familiens øvrige gjøremål.

Dette kan være tilfelle når barnet er delvis sengeliggende, og når det er behov for pleie og tilsyn i forbindelse med daglige personlige gjøremål. Det samme gjelder tilfeller hvor det er behov for omfattende tilsyn i perioder av døgnet. Det kreves imidlertid ikke at det er behov for tilsyn døgnet rundt. Dette gjelder både ved fysiske og psykiske funksjonshemninger. Eksempler kan være atferdsforstyrrelser som gir store samhandlingsproblemer med andre mennesker, hyperaktivitet og psykisk utviklingshemning. Det samme kan sies om sykdomstilstander som gir risiko for sykdomsutbrudd med alvorlige følger og krampeanfall som kan medføre at barnet skader seg.”

Det skal ikke være nødvendig å være sengeliggende for å få sats 3. Aktive barn med psykiske utfordringer er ofte enda mer krevende. Autistiske barn plasseres gjerne i sats 3 i relativ ung alder – og med store og krevende atferdsavvik er de typiske tilfeller på oppgående barn som gis sats 4, selv om de fysisk ikke har noen særskilte utfordringer.

I en Trygderettskjennelse ble en 5 år gammel autist med omfattende treningsbehov, inkontinens og behov for kontinuerlig tilsyn hele døgnet innvilget hjelpestønads sats 4. Her er det verdt å merke seg at han var innvilget sats 3 fra han var 2 1/2 år. Det ble lagt vekt på at han var sterkt preget av sin autisme og at en positiv utvikling var avhengig av et treningsprogram som falt på foreldrene. I denne saken var det to foreldre til å ivareta omsorgen og ingen søsken med særskilte utfordringer. Like fullt ble det innvilget sats 4 fra 5 år – og det ble da særlig vektlagt at treningsprogrammet tok tid.

Et annet eksempel var en gutt på 8 år med Downs syndrom som først hadde fått sats 2. Her ble det uttalt direkte at trygderettens praksis er slik at såfremt det ikke foreligger alvorlige medisinske komplikasjoner eller betydelige tilleggsproblemer så er praksis at denne diagnosen kvalifiserer til sats 2. I denne saken hadde gutten i tillegg et særlig høyt aktivitetsnivå, manglende evne til å

Oversikt over satsene (pr 1. januar 2005)

	Beløp pr år	Beløp pr måned	Kommentar
0	kr 11.064,-	kr 922,-	Til hjelp i huset
1	kr 11.904,-	Kr 992,-	Tilsyn og pleie
Forhøyet hjelpestønads – gis normalt kun til barn under 18 år:			
2	kr 23.808,-	kr 1.984,-	2 ganger ordinær hjelpestønads
3	kr 47.616,-	kr 3.968,-	4 ganger ordinær hjelpestønads
4	kr 71.424,-	kr 5.952,-	6 ganger ordinær hjelpestønads

lover og regler

ta beskjeder/korreksjoner, manglende innsikt i sine egne handlinger og disses konsekvenser, samt betydelig uro om natten. Retten fant at tilleggspromblemene var betydelige, og hjelpestønaden ble omgjort til sats 3.

Sats 4 (6 ganger ordinær hjelpestønadsatts)

“For rett til forhøyet hjelpestønad etter høyeste sats, må barnets medisinske tilstand være av en slik art at hjelpebehovet i stor grad vil dominere hverdagen for den som dekker hjelpebehovet. Dette kan være tilfelle hvor barnets funksjonsevne er nedsatt i betydelig grad eller ved tilfelle der barnet lider av en meget alvorlig sykdom eller hvor barnets lidelse er av en slik art at kritiske situasjoner kan oppstå. Det samme gjelder ved betydelig psykisk utviklingshemning. Barnet vil i disse tilfellene ha behov for tilnærmet kontinuerlig tilsyn. Dette kan være tilfelle der det kreves betydelig tilsyn for å unngå sykdomsutbrudd med alvorlige følger. Det kreves imidlertid ikke at barnet er sengeliggende.

Det vil ofte være graden av sykdommen/lidelsen som forårsaker pleie-/tilsynsbehovet, som vil være avgjørende for om det skal tilstås forhøyet hjelpetønad sats 2, 3 eller sats 4.”

En 5 1/2 år gammel gutt med infantil autisme av alvorlig art ble tilkjent sats 4. Det ble vektlagt at han hadde omfattende funksjonsforstyrrelser på grunn av autisme av alvorlig grad. Han var ekstremt vanskelig å oppdra og var uforsiktig, hardhendt og utagerende. Han hadde ikke noe verbalt språk, bare lyder, reagerte ikke på navn og viste liten interesse/oppmerksomhet mot det som blir sagt. Han kommuniserte ved å ta voksne i handa og lede mot det han ønsker. Han viste en del interesse for andre barn, men deltok i liten grad i deres lek. Egen lek var preget av stereotyper, uro, utskiftninger, gjentakelser og i det hele liten variasjon. En jente på 16 år med Downs syn-

drom som var plaget av nattevæting og cøliaki ble ansett å fylle vilkårene for stønad etter sats 4. Hun hadde hatt forhøyet hjelpestønad sats 3 fra hun var 7 år. Hun måtte ha hjelp til personlig hygiene og påkledning, samt under måltider. Var engstelig, passiv og lite utholdende. Kunne ikke være mye alene, og avhengig av voksne. Tilkommet cøliaki gjorde situasjonen enda mer krevende. En jente på 10 år med Downs syndrom hadde hatt sats 3 fra hun var 4 år. Hun bodde hjemme, hadde hørselssvekkelse, dårlig språkutvikling i tillegg til store atferdsproblemer; utagerende og urolig om natten. Dette ga foreldrene enn belastning og bundethet høyere enn det som er vanlig ved Downs syndrom, og retten tilsto sats 4. Viktige råd i disse sakene

I søknader er det sentralt at man får fram alle de situasjoner som oppleves særskilt tyngende. De som lever med funksjonshemmede barn er ofte flinke til fokusere på det positive og vegrer seg for å si noe negativt om sin situasjon eller barnet. Vi ser imidlertid i konkrete saker at det alltid er en fare for at optimistiske formuleringer blir brukt som grunnlag for å avslå forhøyelse av hjelpestønaden – ut over det de faktiske forhold reelt sett skulle gi grunnlag for. Dersom det i en PPT-vurdering er uttalt at det har skjedd en forbedring, er det tilsvarende fare for at dette brukes som argument mot å innvilge forhøyelse av satsen.

Viktigst av alt er at medisinsk / faglig personale bekrefter at barnet er så krevende som man selv beskriver. Legenes epikriser, uttalelser fra habilitering og PPT mv skrives på bakgrunn av samtaler med de pårørende – og vær derfor påpasselig med å få fram det som faktisk er tyngende og krevende i slike samtaler. Dette gir også et best mulig grunnlag for at sakkyndige selv ved sine egne observasjoner fanger opp de reelle problemer som foreligger.

Konklusjonen til trygdeetaten vil basere seg på de sakkyndiges uttalelser. Trygdeetaten har rådgivende leger som vurderer de sakkyndige uttalelsene og gir sin innstilling før trygdeetaten fatter vedtak i de mer kompliserte sakene.

Seier til Lillehammer-foreldre med ungdom over atten i ferieavlastningssaken:

Kommunenes vedtak er opphevet!

Tekst og foto: Bitten Munthe-Kaas

- Når ungdom har fylt atten år, er foreldrenes formelle omsorgsplikt over. Hvis ungdommen trenger tiltak etter sosialtjenesteloven, skal de ha det uavhengig av søkerens og kommunens økonomiske situasjon.

Lillehammer kommunes hovedargument om at hjemmeboende over atten år med sin uførepensjon selv kan kjøpe tilsyn de trenger i skoleferien når foreldrene er på jobb, er en uriktig fortolkning av loven. Kommunen har heller ikke tatt konsekvensen av at det er omsorgsgiverne og ikke omsorgsmottakerne som får tilbud om avlastning, sier leder av juridisk avdeling hos fylkesmannen i Oppland, Anne Live Jensvoll.

Mange av NFUs medlemmer satt kaffen i halsen over reportasjen i andre utgave av Samfunn for alle i år om Lillehammer kommune, som avslø å gi tilbud om ferieavlastning til familier som har hatt et slikt tilbud i årevis. Flere av disse familiene er medlem av NFU Sør- Gudbrandsdal lokallag. Leder av juridisk avdeling hos fylkesmannen i Oppland, Anne Live Jensvoll, konstaterte i artikkelen at avlastning uansett er en lovpålagt ytelse til familier som ut fra gitte kriterier kan dokumentere at de trenger det.

Familiene anket kommunens vedtak til fylkesmannen. Lillehammer kommune fikk deretter søknadene i retur fra fylkesmannen som blant annet etterlyste individuell behandling – slik lovverket krever. I disse dager har fylkesmannen satt sluttstrek for sin

Randi Marthe Gradler, Anne Live Jensvoll og Gry Finstad Pedersen har vurdert ferieavlastningssaken i Lillehammer

som som omfatter tolv familier. Den er samtidig av stor interesse for andre familier med barn og unge med funksjonshemming. Syv saker gjelder barn under tretten år – mens fem handler om unge voksne over atten som ikke kan klare seg selv og som fortsatt bor hjemme hos familiene sine.

Jensvoll, Graedler og Finstad Pedersen presiserer innledningsvis at de i sin vurdering har tatt utgangspunkt i at ingen av disse sakene er like og heller ikke gjelder det samme slik at hver sak må behandles individuelt.

i året. Dette koster langt mer enn å ivareta pårørendes behov for tilsyn med ungdommen når de selv må på jobb i skoleferien. Det er derfor viktig at foreldre får nødvendig avlastning og ikke blir overbelastet, understreker Jensvoll, Graedler og Finstad Pedersen.

De viser til kommunens argument om at funksjonshemmede kan søke uførepensjon og på den måten betale for nødvendige tjenester, men slår fast at de som har behov for tjenester etter sosialtjenestelovens paragraf 4-

3, har krav på dette uavhengig av egen økonomi. De tre sier at hvorvidt kommunen kan ta betalt for tjenestene, reguleres av vederlagsforskriften.

Barna under tretten år

Jensvoll, Graedler og Finstad Pedersen mener imidlertid at omsorgsgivere som har barn under tretten år er i en annen situasjon.

- Disse har omsorgsplikt for sine barn. Vi har mottatt klager fra flere foreldre over vedtak de har fått om at Lillehammer kommune i motsetning til tidligere heller ikke kan tilby deres barn ferieopphold i sommer. De må i stedet ta til takke med et tilbud i regi av skolefritidsordningen (SFO). Her må det skilles mellom avlastning som skal sikre foreldre nødvendig ferie og fritid og tilsyn foreldrene ønsker for sine barn mens de er i jobb. Igjen blir det vår oppgave å vurdere det offentlige plikt til å tilby tjenester og se til at også hver av disse sakene blir behandlet individuelt. Vi har derfor tatt stilling til hvorvidt avlastningen som kommunen kan tilby i hver enkelt sak er i samsvar med lovens krav om et forsvarlig tjenestetilbud.

Når det gjelder tilsyn av barna mens foreldrene er i jobb, er dette noe annet enn avlastning. Fylkesmannen har kommet til at kommunens vedtak om å tilby SFO kan aksepteres, men understreker at funksjonshemmede i SFO etter opplæringsloven har krav på "gode utviklingsvilkår". Dette forutsetter en bemanning av SFO som gjør at foreldre kan føle seg trygge på at deres barns behov blir ivarettatt.

Jensvoll, Graedler og Finstad Pedersen påpeker samtidig at det blir viktig å minne disse omsorgsgiverne om at det er en god del foreldre til barn uten funksjonshemning i Lillehammer som også må ta til takke med et tilbud i regi av SFO. Det har sammenheng med at tidligere ferietilbud som for eksempel sommerleire og hytteturer er nedlagt i kjølvannet av stram kommuneøkonomi. Vi er ikke overrasket over at foreldre flest foretrekker et annet tilbud til barna sine enn SFO i skoleferien – ettersom ferieavlastningstilbudene Lillehammer kommune tidligere har kunnet tilby både til barn med og uten funksjonshemninger nok var mer attraktive, sier Anne Live Jensvoll, Randi Marthe Graedler og Gry Finstad Pedersen.

Glad lokallagsleder

- Det ville vært uforståelig hvis fylkesmannen med loven i hånd hadde gitt Lillehammer kommune medhold i at hjemmeboende over atten år som ikke kan klare seg selv enten skulle ha betalt for eget tilsyn av sin uførepensjon eller at vi foreldre hadde måttet søke om permi-sjon uten lønn når de har fri fra skolen.

Lederen av NFU Sør-Gudbrandsdal lokallag, Anne-Lise Arnkvern hadde med undring registrert at kommunen forandret sin argumentasjon fra dokument til dokument flere måneder ute i klagebehandlingen, og begynte å bli redd for at vedtaket fra Statens hus ikke kom til å gå foreldrenes vei.

Arnkvern mener at kommunens påstand om at ungdommene over 18 år selv skal betale for eget tilsyn av sin uførepensjon, var absurd.

- Det samme gjelder påstanden fra avlastningstjenesten om at foreldre ikke har rett til avlastning – når begrunnelsen er tilsyn mens de er på arbeid og at det er en tjeneste som ikke er omfattet av Sosialtjenestelovens paragraf 4.2.b.

- Hvis Lillehammer kommunes avslag hadde blitt stående, så ville det betydd at en av foreldrene hadde måttet søke om permisjon uten lønn for å være sammen med sin sønn eller datter i skoleferien, fortsetter lokallagslederen. Hun minner samtidig om at sakene dette gjelder er i kategorien "særlig tyngende omsorgsarbeid".

- Vi tolker det som avlastning når foreldre får hjelp til dette omsorgsarbeidet fra en kommune. Alternativet til denne oppfatningen er å se på sosialtjenestelovens paragraf 4.3. som fastslår at flere av ungdommene denne saken gjelder, har krav på hjelp til å greie dagliglivets gjøremål etter paragraf 4.2. bokstav a-e. Hvis Lillehammer kommune hadde valgt å definere tjenesten som foreldre har søkt om til ikke å være avlastning, så må det jo være "praktisk bistand til dagliglivets gjøremål" slik det står om i paragraf 4.2.a. I så fall ville foreldrene umiddelbart ha søkt om det i stedet!

Artikkelen fortsetter på side 23

fortsetter fra side 22

Anne-Lise Arnkværn er lokallagsleder (foto: Vidar Haagensen).

Ferieassistansen

Arnkværn viser dessuten til kommunens påstand om at begrepet "ferieavlastning" er en uheldig betegnelse på tilsyn på dagtid i skolens ferier. De kaller dette for "ferieassistanse" i stedet. Navnet på tjenesten er uansett uvesentlig for oss. Vi som har barn og ungdom med utviklingshemning er avhengig av denne hjelpen for å få hverdagen vår til å gå rundt. Ingen i kommunen har på noe tidspunkt stilt spørsmål om tilsynsbehovet heller. Slik sett har denne saken hele tiden vært helt klar – uansett hva slags begreper man velger å bruke, presiserer Anne-Lise Arnkværn.

Hun er ellers opptatt av det kommunen har gitt uttrykk for at tilsyn eller ferieassistanse kan sammenliknes med foreldres behov for barnehage og SFO – som er to tilsynsordninger som foreldre må betale selv.

- Kommunen glemmer at foreldre som har ungdom med funksjonshemning som nå har fylt atten år i sin tid også har gjort det. Poenget er at kommunen i følge lovverket likevel har plikt til betale for det våre barn og unge i kraft av sin funksjonshemning trenger av ekstra ressurser til tilsyn – uansett hva slags tjeneste det

gjelder..

- Ingen av våre medlemmer stiller for øvrig spørsmålstegn ved at vi i likhet med andre foreldre skal betale for våre barns barnehagetilbud og plass i SFO. Det har noe med en naturlig aldersutvikling å gjøre. Situasjonen blir derimot annerledes når ungdom uten funksjonshemning blir fjorten, femten og atten år. Da klarer de seg selv – og trenger ikke tilsyn lenger. Hvis våre attenåringer hadde kunnet reise på en sommerleir eller utenlandstur i sin skoleferie, hadde vi med glede bidratt økonomisk med det vi hadde kunnet. Men vi hadde likevel forventet at det offentlige hadde bidratt for å dekke de ekstra tilsynsressursene våre ungdommer i kraft av sin funksjonshemning ville vært avhengig av også da.

Koordinator for barn med funksjonshemninger i Lillehammer:

Helheten betyr alt

- Jeg har opplevd mange bekymrede foreldre i tiden etter at kommunens vedtak om å si nei til ferieavlastning kom - fordi helheten betyr så mye for disse familiene. De har følt det som at man ville rive bort et hjørne av huset – for å si det på den måten. De sterke reaksjonene som er kommet fra foreldrene på disse avslagene sier noe om hvor mye avlastning betyr for familienes hverdag. Vi har også fått enda en påminnelse på hvor viktig det er å tenke individrettet når slike søknader skal behandles – og ikke på funksjonshemmede som gruppe.

Svend Oppedgård er koordinator for barn med funksjonshemning ved tildelingsenheten i Lillehammer kommune med ansvar for rundt seksti familier. Han leder selv flere ansvarsgrupper og kjenner flere av familiene ferieavlastningssaken gjelder svært godt.

Oppedgård mener at det er problematisk at den har utviklet til å bli en prinsipp- og begrepsdiskusjon.

- For disse familiene er det likegyldig om man kaller avlastning for tilsyn eller ferieassistanse. Det som betyr

- Foreldrenes krav om ferieavlastning handler ikke på noen måte om et luksusforbruk, presiserer Svend Oppegård.

noe for dem er at tjenestene har god kvalitet. En argumentasjon om begreper hører uansett ikke hjemme i et vedtak. Disse tjenestene skulle vært døpt innenfor helt andre prosesser.

Krevende atferd

Svend Oppegård viser til at en del av barna og ungdommene denne saken gjelder har en atferd som er så vidt krevende at de trenger flere ansatte på seg hver dag.

- Man kan ikke forvente at familiene selv skal ta dette ansvaret i ferier. De har nok belastninger å forholde seg til allerede. Lovens intensjon kan heller ikke være at foreldre skal lide økonomisk ved å måtte ta permisjon uten lønn for å passe på sine atten- eller nittenåringer. I dagens Norge bør vi dessuten ha råd til å følge lovverket der det helt klart står at tjenester skal gis etter en individuell vurdering. Ingen av disse foreldrene krever mer avlastning enn de i realiteten har behov for.

- Dette handler på ingen måte om luksusforbruk, sier Svend Oppegård.

Kommunalsjef Liv Torjussen i Lillehammer: – Vi forholder oss nå til fylkesmannens vedtak

- Lillehammer kommune har besluttet å gi foreldre med ungdom med funksjonshemming over atten år den ferieavlastningen de skal ha i følge fylkesmannens vedtak. Vi forholder oss til dette nå, og ser ingen grunn til å anke denne saken inn for departementet.

Kommunalsjef Liv Torjussen sier samtidig i en kommentar til Samfunn for alle at det er med en viss tilfredshet hun registrerer at fylkesmannen har gitt kommunen medhold i saken som gjelder ferieavlastning til barna under tretten år.

- Helst skulle vi likevel ha gitt alle familiene som trenger ferieavlastning det tilbudet de har søkt om.

Torjussen gir også uttrykk for at hun er glad på vegne av foreldre med ungdom med funksjonshemming over atten år som nok en gang kan gå sin sommerferie trygt i møte med de avlastningstjenestene de trenger.

- I en situasjon med økonomiske nedskjæringer er det greitt at vi nå har fått en klar tilbakemelding fra fylkesmannen om hvordan de begrensede ressursene skal fordeles. I etterkant har vi hatt et oppklarende møte med fylkesmannen, og vil nå umiddelbart følge dette vedtaket opp i praksis, sier Liv Torjussen.

Lillehammer kommune har ansvar uansett lovparagraf:

Tar vurderingen til etterretning

Tjenesteområdeleder for avlastning og støttekontakt i Lillehammer, Ingerid Skabo har skrevet følgende kommentar til Fylkesmannens vedtak til Samfunn for alle:

“Fylkesmannen har opphevet vedtakene om ferieavlastning, det vil si tilsyn i skolens ferier når foreldrene er på arbeid, på grunn av feil rettsanvendelse, og har sendt sakene tilbake til Lillehammer kommune for ny behandling. Fylkesmannen erkjenner at det ikke dreier seg om avlastning, men om tilsyn, og hevder videre at

kommunen da er forpliktet til å gi tilbud etter § 4-3, fordi de ikke kan dra omsorg for seg selv. Kommunen har derfor et ansvar uansett lovparagraf.

Vi har tatt Fylkesmannens vurdering om ferieavlastning til etterretning, og har besluttet å gi vedtak om tilsyn som søkt. Familiene er underrettet og de er selvfølgelig meget lettet over avgjørelsen. Vi har allerede organisert tilsynet i samarbeid med disse foreldrene.

Sosialtjenesteloven er på enkelte områder vanskelig å fortolke. Når kommunen blir pålagt stadig nye oppgaver uten at det følger med nok penger, må kommunen utfordre tilvante oppfatninger om hvor begrensninger ligger. Dette er ikke av vond vilje overfor brukerne. Men når ressursene er knappe, plikter kommunen å sikre at innarbeidede rutiner ikke fører til skjevdeling av offentlige midler.

Som juridisk konsulent i NFU, Hedvig Ekberg, påpekte i forrige nummer av Samfunn for alle, eksisterer det ikke egen paragraf om ferieavlastning/tilsyn i Sosialtjenesteloven. Det var derfor viktig for både forel-

dre og kommunen at Fylkesmannen stadfestet at et tilsyn er en lovpålagt tjeneste. Vi vet at mange andre kommuner venter på resultatet av Fylkesmannens svar i disse sakene.

Fylkesmannen ga kommunen medhold i alle sakene som gjaldt ferieavlastning for barn i 1. til 7. klasse, og som ønsket en annen type tilsyn enn SFO. Lillehammer kommune hadde tidligere en avdeling for barne- og ungdomsaktiviteter (BUA) som ble nedlagt januar 2005 som en følge av den stramme kommuneøkonomien. BUA arrangerte vinter- og høstferieaktiviteter samt sommerklubb. Tilsvarende tilbud drives nå kun i regi av private aktører. En uheldig

konsekvens er at barn og unge med funksjonshemninger som har behov for ekstra assistanse enten faller utenfor tilbudene eller må dekke hele assistansen selv.

Vi vet at mange familier har hatt problemer forbundet med uvissheten rundt ferieavlastningen. Til tross for dette opplever vi at foreldrene har vist en enestående stor tålmodighet og forståelse for kommunens problemer. På vegne av disse familiene er vi selvsagte glade for den avgjørelsen Fylkesmannen har fattet. Men vi vet samtidig at den økonomiske rammen ikke er endret og at kommunen således må skjære ned på andre tilbud".

Helene Holand oppfordrer Lillehammer kommune: – Bruk ressursene på å yte tjenester. Spar på finurlig saksbehandling, ordkløyveri og klagesaker

- Når det gjelder fylkesmannens avgjørelse viser den bare at det er viktig for foreldre å bruke de riktige ordene og beskrive sine behov korrekt når kommunen ønsker å vri på ordbruken slik at de kanskje kan kalle en søknad om avlastning noe annet og gi et "rimeligere" tilbud, kommenterer Helene Holand til Samfunn for alle.

Hun fortsetter:

- Jeg kaller det "rimelig" fordi det kan synes rimeligere innenfor en tidshori-

sont på et budsjettår, mens det i et litt lengre perspektiv kan vise seg å bli meget dyrere en det tilbudt foreldrene ba om. Oppfordringen til Lillehammer og alle andre kommuner er å bruke ressursene på å yte gode tjenester. Spar på finurlig saksbehandling, ordkløyveri og klagesaker.

Holand peker på at dette er en velkjent problematikk:

- Enda en gang ser vi at foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne blir satt under et umenneskelig press. De

må leve i det uvisse til langt ut på året før "kabalene" har gått opp når det gjelder avlastning og tilsyn med barn i ferien. Dette burde være unødvendig. Alle disse barna bør ha en individuell plan som beskriver deres og familienes behov for ulike former for hjelp fra kommunen. Vårt mål er at alle familier med barn med nedsatt funksjonsevne skal kunne glede seg til sommer, ferie og fri.

Foreldre til utviklingshemmede i Lillehammer fikk ikke ferieavlastning. Nå har saken vært til klage hos fylkesmannen som gir alle

med barn over 18 år rett til ferieavlastning. Det kalles tilsyn da. For de under 18 år er det behovet familien har for avlastning som er

bestemmende. Lillehammer har opptrådt dårlig overfor familiene. Bruk ressurser på tilbud – ikke på byråkrati, kommenterer Helene Holand.

Hjelp til leseglede

Tekst og foto: Vidar Haagensen

- Vi er stolt over å kunne presentere vår katalog og nettstedet boksok.no. Nå vil du enklere finne den tilrettelagte litteraturen du leter etter, sier Anne Marit Godal, i Leser søker bok.

For alle med behov for enkel og god litteratur var onsdag 4. mai en merkedag. Et nettsted for tilrettelagt litteratur ble lansert. En katalog over den tilrettelagte litteraturen ble presentert. Og bokserien Litt å lese ble lansert med fire boktitler. Det er foreningen Leser søker bok som står bak. Det er en forening med interesseorganisasjoner, forlag og andre som medlemmer. NFU er blant annet medlem av foreningen.

Utviklingshemmede trenger tilrettelagt litteratur. Det er de ikke alene om. Tre av ti nordmenn kan ikke lese en vanlig tekst. Viktige årsaker til

Vil du søke etter bøker gå til:
www.boksok.no

Vil du vite mer om prosjektet og få nyheter gå til:
www.lesersokerbok.no

Leser søker bok kan nås på telefon 22 54 75 00

det er manglende norskkunnskaper, dysleksi, andre lesevansker og ulike funksjonsnedsettelse som kan gi lesevansker. Personer med utviklingshemming har problem med å forstå teksten.

- Vi støtter forfattere, illustratører og forlag som vil utvikle og produsere tilrettelagte og lettleste bøker, sier Anne Marit Godal, daglig leder i Leser søker bok.

Søkbart på nett

- En viktig oppgave for Leser søker bok er å samle kunnskap om lettlest og tilrettelagt litteratur. Vi har systematisert og presenterer nå denne kunnskapen på nettstedet, sier Godal. Boksok.no er det første nettstedet for søk etter tilrettelagt litteratur. Her vil alle kunne finne ut hvilke bøker på markedet som er tilrettelagt for deres behov. Du finner også hvilke bibliotek som har den enkelte bok og hvor du får kjøpt den.

Lett å lese og lett å forstå er krever ulike former for litteratur. Formen for tilpasset litteratur er også mer enn hvordan teksten er. Du kan velge hvilken tilgjengelighet du vil at litteraturen skal være i. Enkel tekst, lyd, bilder, storskrift, enkelt innhold, følebilder, punktskrift, bliss / piktoqram og tegnspråk er kategoriene. Du kan også velge hvilken form for

litteratur du ønsker. For eksempel kan du søke etter emnene kjærlighet og humor. Arkivet inneholder omkring 300 bøker.

Bok til alle

Leser søker bok gir også ut en katalog med oversikt over lettlest og tilrettelagt litteratur i salg fra ulike forlag. Katalogen gir en fyldig presentasjon av bøkene, med særlig vekt på boknyheter for 2005 som har fått støtte fra Leser søker bok. Den er inndelt i samme kategorier som på nettstedet. I katalogen er det bare delt inn etter tilretteleggingsform.

Bokserien Litt å lese ble lansert samtidig med katalogen. Den utgis av Gyldendal. Det er to oversettelser og to nyskrevne bøker fra Thorvald Steen og Selma Lønning Aarø som er første utgivelser. Det er skjønnlitterære bøker med enkel tekst for voksne.

Leser søker bok har samarbeidet med Gyldendal om Litt å lese. Både forfattere og forlag har fått økonomisk støtte til å

- Vi håper å finne denne type litteratur solgt og lest overalt. Vi håper bokserien som en selvfølgelig ting blir solgt i kiosker og matbutikkene, sier Godal.

Samfunn for alle har omtalt noen av bøkene Leser søker bok har gitt støtte til i siste utgivelse av bladet i fjor.

Leseombud

Et viktig tilbud Leser søker bok er med på å spre og støtte er leseombud.

- Vi gir bibliotekene opplæring og økonomisk støtte så de kan formidle bøker til alle. Vi hjelper bibliotekene og andre med å bygge opp nettverk av leseombud, sier Godal.

Et leseombud er en person som skal sørge for lesehjelp til dem som trenger det. Det kan være å finne frem til bøker, lese høyt hvis de ikke klarer det selv, snakke om innholdet og sette det inn i en sammenheng.

Leseombudene er gjerne ansatte på arbeidsplassen eller i boligen til de som får lesehjelp, men det kan også være pasientvenner, støttekontakter, folk fra frivillighetsentralen, eller det kan være personer som er tilknyttet bibliotekjenesten. Leseformidlingen skjer som regel på faste tider. Det kan skje hver dag eller en bestemt

ukedag, alt etter som behov.

Foreningen arbeider for at flere kommuner etablerer tilbudet og få flere til å være leseombud for personer som ikke selv kan lese eller som av ulike årsaker ikke makter å lese. Kommunene kan få støtte i oppstarten og det er utviklet et kursopplegg for personer som ønsker å bli leseombud. Det var rundt 250 leseombud i landet ved årsskiftet.

- Vi støtter lettest litteratur, sier Godal i Leser søker bok.

Tre av ti nordmenn kan ikke lese en vanlig tekst. Utviklingshemmede trenger tilrettelagt litteratur. Derfor var onsdag 4. mai en merkedag. Det første nettstedet for tilrettelagt litteratur ble åpnet. Adressen er www.boksok.no. Her kan du søke etter tilrettelagte bøker for ditt behov. Du finner biblioteket du kan låne boka på eller bokhandelen du får

kjøpt den i. Det ble også utgitt en katalog med oversikt over letteste bøker. Gyldendal lanserte fire bøker i en ny bokserie, som heter Litt å lese. Det er to oversettelser og to nyskrevne bøker. Bøkene er fortellinger med enkel tekst, men ikke enkelt innhold.

Det er foreningen Leser søker

bok som åpner nettstedet og gir ut katalogen. Foreningen støtter også leseombud. Et leseombud er en person som gir lesehjelp til de som trenger det. En kan få hjelp til å finne frem til bøker og bli lest høyt for.

Leseombudet kan være en ansatt på arbeidsplassen eller på biblioteket.

aktivitetskalender

august

IDRETTELEKER

Bislett Special Olympics
Idrettslaget i BUL arrangerer i samarbeid med Civitan, Norges Funksjonshemmedes Idrettsforbund og Helse og Rehabilitering Special Olympics for utviklingshemmede. Dato/klokkeslett: 13. - 14. august, Sted: Bislett stadion, Oslo
Kontakt: Idrettslaget i BUL, tlf. 23 21 41 68/69 eller Ingjerd E. Johansen, tlf. 22 24 80 64 mellom kl. 09.00-15.00.

MØTE

Politikerutspørring
SAFO innlandet arrangerer debatt med politikerne. Tid og sted ikke fastsatt ennå. Kontakt: SAFO Innlandet ved Bjug Ringstad, tlf: 61 10 83 10

SAMLING

Aktivitetsweekend
Utviklingshemmede i alle aldre, foreldre, søsken og andre ledsagere inviteres til kanopadling, hesteridning, fotball, boccia, minigolf, skogstur, kjeglespill og andre aktiviteter. Tid og sted: Evjetun Leirsted
Kontakt: Truls Glesne, tlf. 382 87 539, mobil 915 71 777

september

FYLKESLEDERSAMLING

Politisk verksted
Fylkeslederne møtes sammen med landsstyret for interessepolitiske og organisatoriske diskusjoner. Sosial og helsetjenester står i fokus. Innledning av Jan Tøssebro og Geirmund Skeie. Tid og sted: 2 - 4. september, Oslo
Kontakt: NFU sentralt

SAMLING

Kulturhelg i Molde
Kulturhelga 2005 arrangert av NFU Møre og Romsdal. Rica Seilet hotell og Bjørnsonhuset er utgangspunkt for

arrangementet
Tid og sted: 9. - 11. september i Molde
Kontakt: NFU Møre og Romsdal

TUR

Friluftshelg
NFU Nordland arrangerer tur for voksne utviklingshemmede. Tid og sted: 9. - 11. september. Saltfjellet

SAMLING/KURS

Lokallag med tillitsvalgte
NFU Rogaland slår sammen lokallagssamling og kurs for tillitsvalgte. Sted og tid: 24. - 25. september, Stavanger
Kontakt: NFU Rogaland

KURSHELG

Likemann og ledsager
NFU Hedmark arrangerer kurs om blant annet likemannsarbeid, ledsagerordning og aldring blant utviklingshemmede
Tid og sted: 30. september til 2. oktober, Honne konferanssenter, Biri

oktober

LEDSAGEREKURS

Frivillige organisasjoner, blant annet Nordland idrettskrets og Habiliteringstjenesten sammen med NFU holder kurs for ledsagere til de frivillige organisasjonene
Tid og sted: 7. - 9. oktober
Kontakt: NFU Nordland

DAGSKONFERANSE

Ansvarsreformen?
Hva er situasjonen etter ansvarsreformen, spør NFU Østfold. Hvordan vil utviklingen bli videre? Blant annet Aslak Syse innleder. Tid og sted: 14. oktober, Quality hotell i Sarpsborg.
Kontakt: NFU Østfold

LEIR

Høstferie
Aktivitetsleir for ungdom med ut-

viklingshemming mellom 13 og 18 år.
Tid og sted: 13. - 16. oktober, Ski-hytta, Bodømarka
Kontakt: NFU Nordland

KURS

Ledsageropplæring
Beskrivelse: Studieutvalget arrangerer ledsagerkurs for kursledere. Det er gratis for fylkeslagene å sende en deltaker. Tid og sted: 22. og 23. oktober, Oslo
Kontakt: Leder studieutvalget

Familiesamling

NFU Akershus arrangerer treff for foreldre og barn med utviklingshemming. Aktiviteter og tema for foreldre. Tid og sted: oktober, Sørmarka kurscenter
Kontakt: NFU Akershus

SAMLING

Kulturhelg
NFU Hordaland arrangerer kultursamling med blant annet maling, helsedans og drama. Nytt i år blir opplæring i bruk av nettsidene til NFU for å publisere stoff fra lokallag. Tid og sted: 28. - 30. oktober, Radisson SAS, Bergen
Kontakt: NFU Hordaland

KURS

Flytte hjemmefra?
NFU Nordland tar opp temaet fra foreldrehjem til eget hjem. For foreldre og ungdom med utviklingshemming, Separate kurs. Tid og sted: 28. - 30. oktober, Bodø
Kontakt: NFU Nordland

november

KURS

Mat på programmet
NFU Rogaland arrangerer kurs for funksjonshemmede. Lørdagen er det matkurs. Tid og sted: 4. - 6. november, Stavanger
Kontakt: NFU Rogaland

Medlemstallet stiger

Nettoøkning på 137 medlemmer hittil i år. Drastisk nedgang i antall utmeldinger og svak økning i innmeldinger. Det er grunn til å se positivt på medlemsutviklingen.

Fersk statistikk i begynnelsen av juni viser at NFU har 7 545 medlemmer totalt. Det inkluderer nyinnmeldte og de som ikke har betalt ennå. Antall betalende medlemmer er 6823 med en rest på 722.. Hittil i år er det 313 nye medlemmer og 176 utmeldte. Nettoøkningen blir da på 137 medlemmer.

Dette er en bedring fra samme periode i fjor. Da var totalantallet 7 293. I fjor på denne tiden var det 296 nye og 247 utmeldte, Nettoøkningen i samme periode i fjor var 49.

Viktig kurs for verger

NFU Møre og Romsdal holdt kurs om vergemål i Molde. 76 kursdeltagere lærte mye av advokat Petter Kramås i løpet av to dager i slutten av mai.

- Om systemet i kommune-Norge fungerte etter loven ville hjelpevergene ha en lett rolle, men det er den omfattende systemsvikten i hjelpeapparatet som gjør hjelpevergene svært viktige for mennesker med behov for tilpassa tjenester, sa Kramås.

Kramås formidlet innholdet i gamle lovparagrafer og forslag til nye til en lydhør forsamling.

Bedre levekår

Inclusion Europe hadde årsmøte i Praha i mai. Før møtet var det seminar om nedleggelse av institusjoner og oppbygging av kommunale tjenester.

- Dette var en givende konferanse. Vi opplevde at våre innspill på forrige årsmøte var tatt til etterretning. Full avinstitusjonalisering og oppbygging av inkluderende velferdstjenester var på agendaen.

I fjor var temaet oppe til diskusjon på årsmøtet i Dublin. Det skapte diskusjon. Det var svært ulik forståelse av hva som er en institusjon og fokus for nedleggelse. Striden gjaldt full

nedbygging eller bare avskaffelse av de store institusjonene. Se for øvrig forbundslederen har ordet i Samfunn for alle 4. utgivelse i fjor.

Arbeidet med avinstitusjonalisering går inn i arbeidet med fattigdomsbekjempelse blant funksjonshemmede. NFU er samarbeidspartner med Inclusion International om et prosjekt for fattigdomsbekjempelse. Inclusion Europe er arrangør for en erfaringskonferanse om fattigdom blant funksjonshemmede i Europa 20. til 23. oktober i Bucuresti.

Ny medarbeider

Silje Handeland er ny medarbeider på internasjonal avdeling. Hun er ansatt som bistandskonsulent i vikariat for Anne Ragnhild Breiby ut mars neste år. Silje har bakgrunn fra sekretariatet i Atlas-alliansen og har mastergrad i sammenliknende politikk med vekt på menneskerettigheter og Latin-Amerika.

Lærerikt om tilrettelegging

- Det var en lærerik konferanse. Vi fikk demonstrert hvordan tilrettelegging for utviklingshemmede kan gjøres. Innfallsvinkelen på arbeidet med avinstitusjonaliseringen av Europa er vi også fornøyd med, sier Helene Holand etter kongress i Inclusion Europe.

- Vi har masse å lære når det gjelder å legge til rette for utviklingshemmedes deltakelse, sier Holand. Tilretteleggingen på konferanse og årsmøte i Inclusion Europe imponerte henne.

- De ulike seminar var merket av med grad av tilrettelegging. Det var gradene spesielt tilrettelagt, delvis og vanskelig tilgjengelig. Det var brukt farger og piktogrammer for å veilede. Enkelte foredrag var gjort tilgjengelig med lettest versjon på forhånd så utviklingshemmede kunne forbedre seg. Det var egen sesjon om selvbestemmelse.

Nye koster

Tekst og foto: Vidar Haagensen

Tre nye ledere er resultatet av fylkesårsmøtene. Godt oppmøte er resultat av gode arrangementer i tilknytning til årsmøtet.

Det er Telemark, Aust-Agder og Rogaland som har fått nye fylkesledere. I Telemark har Arild Kvitsand overtatt ledervervet. Han har sittet i fire år som medlem av fylkesstyret, men lot seg overtale til å ta på ledervervet. Han har ideer for hvordan få mer aktivitet.

- Vi ønsker å lage en strategi for hvordan å øke medlemstall gjennom å få med foreldre på aktiviteter. Til høsten skal vi arrangere tre helger der vi vil samles og finne ut hva foreldre ønsker av aktiviteter og informasjon. Uformelle samlinger er etterlyst og vi ønsker å starte med det. Dette vil skje i Grenland-området og vi vil da nå mest nedre og midtre fylke, men vil ha tilsvarende opplegg senere et annet sted. Kvitsand vil med samlingene også profilere forbundet og rekruttere.

NFU Rogaland opplevde ekstra godt oppmøte i år, forteller nyvalgt leder Odd Kåre Barkved. Han er allerede veteran i fylkesstyresammenheng. Men han har flere nye medlemmer med seg i styret.

Turbulens

NFU Aust-Agder fikk ny leder i år også. Solveig Lohne Ørum tar over ledervervet etter Eirik Nesbu.

- Jeg legger ikke skjul på at det har vært problemer rundt lederposisjonen i fylket, sier hun til Samfunn for alle.

- Nå har jeg tatt utfordringen å ta på

meg ledervervet. Jeg er ikke oppdatert på dagens situasjon og har mye å lære, men det blir spennende å sette i gang. Til høsten ønsker vi å arrangere en konferanse, sier hun.

I NFU Troms er Solveig Nylund tilbake etter sykdomsfravær. I NFU Finnmark er Aud-Inge Onshuus tilbake som leder etter avbrekk på grunn av ny jobb.

To fylkeslag befinner seg i "unntakstilstand". NFU Vestfold har nå et arbeidsutvalg Samfunn for alle ikke kom i kontakt med før vi gikk i trykken. NFU Buskerud avholdt ikke årsmøte da de ikke har fylkesstyre, men de er inne i en prosess du kan lese annet sted i bladet. De vil fra neste år holde årsmøte igjen.

Stabilt

Det er stabile styrer rundt om i landet. Få endringer i styrene er styrke for godt arbeid, men blir hemmende når medlemmene blir sittende på grunn av manglende vilje til å ta på seg verv. Det virker å være nær sammenheng mellom lav aktivitet og lite tilsig av nye til styrene. Det er en ond sirkel organisasjon har som utfordring. Et flertall av fylkeslagene har fått nye medlemmer enten i år eller tidligere år. Flere av de nye medlemmene er foreldre til unge utviklingshemmede.

En rundspørring blant fylkeslederne viser at oppslutningen om årsmøtene

holder seg stabil. Noen opplever lavt oppmøte, mens andre har hatt god oppslutning over mange år.

- Vi hadde et vellykka årsmøte med større oppslutning enn på mange år. Vi hadde kurs i forkant av årsmøte der vi hadde organisasjonskunnskap og om sosialtjenesteloven, sier Steinar Nyland, leder i NFU Sør-Trøndelag.

Ulike tradisjoner

Det er ulike tradisjoner for arrangement i tilknytning til årsmøtene. I Møre og Romsdal innleder de med årskonferanse. I år var det over 70 deltakere. De fleste har kurs eller fagdager i en eller annen form. I år var forslag til ny vergemålslov, ny arbeids- og velferdsforvaltning og brukerstyrt personlig assistanse hyppige temaer.

Nordland skiller seg ut med å sitt opplegg. De starter fredag med hilsningstaler og innledning. Lørdag fortsetter de med gruppearbeid over arbeidsprogram for neste år.

- Vi får mange nyttige innspill og forslag til saker vi skal arbeide med. Vi hadde en god stemning på årsmøtet. Mye virker og vi finner gode løsninger, sier leder Gunn Strand Hutchinson.

Fylkeslagene i Oslo og Akershus hadde fagdager fredag i kampanjeuka. Lørdag delte de seg og avholdt årsmøter. Begge opplevde lavt oppmøte.

- Det var flere på fagdagen, men

trenden med lavt årsmøteoppmøte må vi snu. Det kan vi gjøre med langsiktig medlemsrekruttering, sier Harald Korsgaard, leder i NFU Oslo.

Landsstyremedlemmene har vært på besøk på fylkesårsmøtene. De hadde fordelt årsmøtene seg i mellom. For eksempel var Tor Eikeland i Møre og Romsdal og fortalte om den nye arbeids- og velferdsforvaltning. Steinar Sandnes var i Troms og inspirerte deltakerne der.

Inspirert samling

Lokallagene i Buskerud var samlet til inspirasjon 30. april og 1. mai. Landsstyret hjelper et fylkeslag uten styre i gang igjen.

Over 30 medlemmer i Buskerud fylkeslag møttes på Klekken hotell til en vellykket samling. Fylkeslaget har vært uten styre siden årsmøte i fjor. Samlingen var første etappe mot etablering av et nytt styre våren 2006.

- Organisasjonen vår var i fokus denne helgen. Hva forventer vi oss av organisasjonen? Hva kan vi bidra med? Og hvordan jobber egentlig NFU? Spørsmålene var mange, temaene uendelige og stemningen på topp både i møtesalen og på dansegulvet, sier Helene Holand.

- Konklusjonen er klar. Det er mye god aktivitet ute i lokallagene, men vi kan bli enda bedre. Vi må møtes igjen for det gir inspirasjon

og inspirasjon trenger vi. Hverdagen er tøff for mange. Representasjonene til fylkeslaget fram til neste ordinære årsmøte ble fordelt. Lokallagene vil få invitasjon til en likemannssamling 10. september, da kan alle interesserte møte.

- Under oppsummeringen var alle enige om at våren 2006 skal Buskerud fylkeslag ha et ordinært årsmøte og velge nytt fylkesstyre. Et arbeidsutvalg ble satt ned. Det skal arbeide sammen med Tor Eikeland og Helene Holand fra landsstyret. Arbeidsutvalget holdt første møte 20. juni etter at Samfunn for alle gikk i trykken.

Legg Høstkonferansen til Molde!

Nordvestlandets mest spektakulære Kultur- og Konferansehotel

- Kurs/konferanse for inntil 800 personer i plenum
- Tilsammen 169 rom
- Mange spennende aktivitetsmuligheter

RICA Seilet Hotel

Gideonvn. 2 • 6412 Molde
Tlf: 71 11 40 00 • Fax: 71 11 40 01
E-post: rica.seilet.hotel@rica.no

www.rica.no

samfunn for alle
Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Utgivelser

Utgivelse 5 - uke 35
Annonsefrist 8. august

Utgivelse 6 - uke 42
Annonsefrist 26. september

Utgivelse 7 - uke 50
Annonsefrist 21. november

Fra ei uke til permanent kampanje

Tekst og foto: Vidar Haagensen

Kampanjeuka satte fart i spredningen av informasjon om NFU. Flere lokallag er i gang igjen etter å ha liten aktivitet. Et informasjonsarbeid enkelte fylkes- og lokallag har arbeidet systematisk med ble startet opp av flere lag.

Kampanjeuka ble avholdt fra 18. til 24. april og det har vært mye aktivitet ute i lokallag og med fylkeslag som motivator og medarrangør.

- Vi var motivator ved å viderefremme det gode informasjonsmateriellet fra sentralt. Det var lett med den gode kampanjeuka-informasjonspakken vi fikk, sier Steinar Nyland, leder i NFU Sør-Trøndelag.

- Mange har vært gode til å distribuere informasjonsmateriellet om NFU. Dette er starten på et arbeid

som må fortsette framover. Det vil også komme nytt materiell som lagene kan spre, sier Helene Holand. Kampanjeuka skal evalueres i slutten av juni. Samfunn for alle kan slå fast at en systematisk spredning av informasjon er påbegynt. Fylkeslederne understreker selv at dette er starten på kampanjen. Lokallag i Hordaland skal for eksempel ha stand utover sommeren i forbindelse med lokale arrangementer.

Kampanjeuka ga ingen synlig rekruttering i et kort perspektiv. En måling av tilveksten av medlemmer i måneden etter gjennomføringen av kampanjeuka viser 61 nye medlemmer. Sammenliknet med samme periode de to foregående år så viser de en større tilvekst. Det er mange forhold vi ikke kjenner. Derfor er det ikke mulig å lese noe ut av tallene.

Aktiviteter

- Vi hadde et svært vellykket fagseminar med godt oppmøte. Vi har fått

- Vi er spent på om vi får flere medlemmer, sier Randi Andreassen, lokallagsleder.

mange gode tilbakemeldinger på innholdet etterpå, forteller Harald Korsgaard i NFU Oslo. De arrangerte det sammen med NFU Akershus. NFU Akershus undersøkte kommuner uten lokallag og tok kontakt med bibliotek der. De laget utstilling med informasjonsmateriellet, fagbøker om utviklingshemming eller litteratur for utviklingshemmede. De tok tilsvarende kontakt med helsestasjoner

I Rogaland var det stand i Stavanger og Haugesund. I Hordaland hadde en rekke lokallag stand. Kystradioen lagde portrettintervju med leder Oscar Eide. Det satte en fortgang i kommunale saker for utviklingshemmede. - Lindås og Bergen lokallag har fått et oppsving etter å ha vært inne i en motbakke, sier Eide.

Nordland hadde familiesamling på Saltfjellet med over hundre deltakere. - I Vågan kommune har lokallaget ligget nede. I kampanjeuka kom vi fra fylkeslaget og holdt åpent møte. Det kom folk og vi fikk satt ned interimstyret, forteller Hutchinson.

Plan for utdeling

Flere lokallag har ikke hatt en strategi for å spre kunnskap om NFU. Med kampanjeuka fulgte det oppskrifter på hvordan å gå fram. Dette har mange grepet tak i og satt i gang. Det er spesielt de enkleste grepene som har blitt gjennomført. Kontakt

med og distribuering av materiell til aktuelle offentlige kontorer har blitt gjennomført av mange lokallag og av enkelte fylkeslag.

- Vi delte ut materiell fast tidligere, men ikke siste årene i mangel av materiell. Nå har vi flott materiell vi distribuerte til Habiliteringstjenesten, fødeavdelingene på sykehusene og offentlige kontorer, sier Gunhild Skinlo, leder i NFU Sogn og Fjordane.

Øvre Eiker

Et lokallag som grep sjansen til å gjennomføre noen av forslagene i strategien for kampanjeuka var NFU Øvre Eiker.

- Vi oppsøkte helsestasjon og PP-tjenesten, informerte om NFU og ga ut brosjyrer. Det overrasket oss at de kjente lite til organisasjonen. Vi var også innom Eiker Vekst, tidligere ASVO-bedriften. De kjenner oss fordi vi engasjerte oss for dem for en tid tilbake, sier Else Randi Andreassen, leder i lokallaget. På Legehuset ble det lagt ut heftet Det vanskelige valget.

- Vi oppsøkte også barnehage skole med mange funksjonshemmede barn. Alle fikk brosjyre og vi informerte ansatte om NFU. I Barnehagen ble jeg spurt om å komme på foreldremøte til høsten og informere om organisasjonen. Vi planlegger åpent møte til høsten

Dansetilstelning i Øvre Eiker (Foto: Roy Hansen /Eikeravisa Egeren)

etter møtet i barnehagen. Det blir om opplæring. Får håpe det gir flere medlemmer, sier hun.

- Vi har skrevet leserinnlegg i lokalavisa. Den kom på side to i avisa under "debatt". Det var jeg som hadde skrevet artikkelen. Så vi brukte ikke det tilsendte forslaget.

Lokallaget innleda uka med siste sosiale treff arrangert av flere med 70 til 80 til stede.

- Kommunen sammen med Sanitetsforeningen, Mannskoret og NFU har hatt fire musikk-kafeer siden nyttår.

De har vært dekt av pressen slik at NFU har vært nevnt to ganger i forbindelse med disse. Siste kvelden var den første i vår kampanjeuke, sier Andreassen.

Nye idéer til kjøkken, stue og bad! Vår ferdigproduserte gips det enkelt å bygge spennende interiør-løsninger

MULTI INTERIØR

Tips

H+H Celcon AS

Spør etter vår nye Multi interiør brosjyre hos din lokale byggvareforhandler!

Tlf. 32 23 60 90 - www.hhcelcon.no

SNEKKER Engebretsen

Tlf. 907 85 110

Gråspunv. 16, 3482 Tolle

- SNEKRING
- FORSKALING
- STØPING

Eneboliger - Hytter - Industri

Tlf./Fax: 32 79 05 13
E-mail: engebr@start.no
www.snekkerengebretsen.no

Mjøsvang Hotel

2975 Vang i Valdres

Tlf. 61 36 74 90
Fax. 61 36 74 93

TROMSØ TAXI

77 60 30 00

www.tromso-taxi.no

Stians Pipeservice

- Skorstener
- vedlikehold
- rehabilitering
- Peis • Ovner
- Salg og montering

Tillit + Trygghet

908 60 667

Hadeland Rør og Fyringservice

Mob. 916 89 318
Fax. 61 36 42 25

Positiv start på samarbeidet

Tekst og foto: Vidar Haagensen

I slutten av mai var NFU, LUPE og syv diagnoseforeninger samlet til møte om mulig samarbeid. Organisasjonene var fornøyd og arbeidet fortsetter. De skal møtes igjen til høsten.

NFU var initiativtaker til å samle organisasjoner for utviklingshemmede for mulig samarbeid. Tor Eikland er fornøyd med samlingen. Han er medlem av landsstyret i NFU og leder for organisasjons- og rekrutteringsutvalget. Det er utvalget som etter vedtak i landsstyret har hånd om prosessen.

NFU hadde invitert elleve interesseorganisasjoner som arbeider for utviklingshemmedes rettigheter til et møte fredag 27. og lørdag 28. mai. Alle gav positiv tilbakemelding på invitasjonen og åtte organisasjoner hadde anledning til å møte og deltok på samlingen.

- Vi valgte å invitere et utvalg av organisasjoner, men det ligger ikke en bevisst strategi i utvalget, forteller Eikland.

Det var LUPE, Autismeforeningen, Landsforeningen for Prader Willi syndrom, Foreningen for Fragilt X-syndrom, Foreningen for Cornelia de Langes syndrom, Foreldreforeningen for barn med Downs Syndrom, Norsk Nettverk for Downs Syndrom og Norsk forening for Angelmanns syndrom.

2+2=5

- Det var viktig å ha en nullpunktstrategi. Vi skulle legge bort oppfatninger om hverandre og våre fordommer. Vi tok utgangspunkt

i det positive og hver organisasjons styrker. I det vi har felles. Vi skulle bli nysgjerrige på hverandre. Det lykkes vi med, sier Eikland.

Det var bred enighet om at det kunne være fordeler ved å samarbeide tettere.

- Vi kan dra nytte av hverandres styrker og gjøre et bedre arbeid. Vi har ulike styrker. Noen er gode på det faglige, andre har et godt likemannsarbeid, noen samarbeider godt med helseprofesjonene, og NFU er god på det interessepolitiske.

- Vi ble enige om å møtes på nytt i oktober. Det ble satt ned en arbeidsgruppe på fire personer til å forberede denne samlingen. Alle organisasjonene skal forberede hva de ønsker å samarbeide om og hva det er naturlig at den enkelte organisasjon arbeider med for seg, forteller Eikland.

Landsstyret i NFU vil presentere et forslag for landsmøtet neste år om samarbeid med organisasjonene. Eikland sier det er aktuelt å invitere organisasjonene med som gjester på landsmøtet.

Gjensidig glede

Organisasjonen LUPE ble etablert av pårørende som var uenig i gjennomføringen av ansvarsreformen. Det har vært avstand mellom organisasjonene.

Tor Eikland

Noen medlemmer undrer seg kanskje over at LUPE er invitert?

- LUPE er tidligere NFUere. Det var flott å ha LUPE med på samlingen. Det var en gjensidig glede å møte på en felles arena. Vi har mye til felles og det er et godt grunnlag for samarbeid. Så er det kanskje slik at gamle stridsøkser ikke er like skarpe, svarer Eikland.

Fylkesårsmøte

Tre nye fylkesledere ble valgt. De er fra Telemark, Aust-Agder og Rogaland. Resten fortsetter eller er kommet tilbake som ledere. Det er jevnt godt oppmøte på årsmøtene. Alle har en form for tema eller kurs sammen med årsmøtet.

Medlemstallet

Det er blitt 137 flere medlemmer i NFU. 313 har meldt seg inn og 176 har meldt seg ut. Totalt er vi 7545 medlemmer. Det er med de som ikke har betalt medlemskapet sitt.

Lærerikt om inkludering

Inclusion Europe (IE) er en organisasjon for europeiske organisasjoner av og for utviklingshemmede. NFU er medlem. IEs årskonferanse var i Praha. NFU var imponert over hvordan det var lagt til rette for utviklingshemmede på konferansen. Alle møter var merket med farger og piktogram etter hvor godt tilrettelagt innleggene. Det var merket med enkelt å følge, delvis tilgjengelig og vanskelig. Noen innlegg var gjort tilgjengelig i lettest på

forhånd. Da kunne de utviklingshemmede forberede seg.

Start på samarbeid

NFU og åtte andre organisasjoner for utviklingshemmede møttes i mai. De skulle finne ut hvordan de kan samarbeid. Det vil de for å gjøre en bedre jobb for utviklingshemmede. Alle var fornøyd. Alle presenterte hva de er gode på og var enig om at det var fordelene ved å kunne samarbeide.

Buskerud

Det er ikke fylkeslagstyre i Buskerud. Derfor møttes lokallagene med leder i NFU og Tor Eikeland, leder i Organisasjons- og rekrutteringsutvalget. De hadde en flott samling. De arbeider mot å få holdt årsmøte neste

år og valgt styre da.

Fylkesårsmøte

Tre nye fylkesledere ble valgt. De er fra Telemark, Aust-Agder og Rogaland. Resten fortsetter eller er kommet tilbake som ledere. Det er jevnt godt oppmøte på årsmøtene. Alle har en form for tema eller kurs sammen med årsmøtet.

Kampanjeuka

Det nye informasjonsmateriellet ble brukt mye. En uke var satt av i april til kampanje. Lagene har også planer om å fortsette videre. Det var stands, samlinger og møter som ble arrangert i løpet av uka. Lokallag og fylkeslag fikk medieomtale. Men ingen stor medlemsøkning har kommet ennå.

Utvendig og
innvendig maling

Legging av
parkett og
laminat

TH MALING &
RESTAURERING
Torleif Hansen
Toppeneveien 5
3320 VESTFOSSEN
Mob. 958 72 400

OPPLEVELSER - NATUR - STILLHET

Hytter og hyttetomter i Telemark
Tlf. 9587 9246 / 3504 5777
www.havrefjell.no

Advokat Petter Kramås

ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER & CO

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:
Sosial- og helsetjenester, trygd, spesialundervisning, erstatning, arbeidsrett, arv og testament mv.

Besøk oss på våre nettsider - www.hestenesdramer.no

Her finner du også nyttig informasjon, artikler og lenker.

Ta gjerne kontakt for en uforpliktende samtale – eller send oss et brev eller en mail!
Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag. Vi kan søke om fri rettshjelp for deg.

HOVEDKONTOR: Møllergaten 4, 0179 Oslo, telefon 24 14 53 50
FILLIAL I SON / AKERSHUS: Storgaten 54, 1555 Son, telefon 64 95 04 13
petter.kramaas@hestenesdramer.no

Kjøp litografier gjennom NFU

Litografiene "drøm" og "hjemme" av kunstneren Anne Kristine Hagesæther er laget i et opplag på 200 eksemplarer.

Anne Kristin Hagesæther er født 1968 i Bergen, Utdannelsen er stort sett fra England og Spania, hun har hatt mange separatutstillinger og vunnet mange priser.

Bildene leveres ferdig Innrammet i gull treramme, glass, syrefri dobbel passepartout og bakpapp, i gaveeske med vitae om kunstneren. NFU selger disse bilder til 900 kroner, et tillegg på 3 prosent avgift til BKH, ekspedisjonsomkostning på 35 kroner og frakt).

Send din bestilling til NFU med navn og adresse

 <p>Akerstus</p>	<p>Loe Betongprodukter AS Steinbergv. 80 3300 Hokksund Tlf. 32 27 40 00 Støtter NFU lokalt</p>	 <p>Nord-Odal Gjensidige Brannkasse 2120 Sagstua Tlf. 62 97 88 50 - Fax. 62 97 88 51 Bruk ditt lokale forsikringselskap</p>	 <p>Oslo</p>
<p>VOLVO Volvo Finans Norge AS Postboks 580, 1411 Kolbotn Tlf. 66 81 84 00 Fax. 66 81 84 42/43 www.volvofinans.no</p>	<p>Optiker Bjørn Ramberg *Støtter NFU* *Møt oss på internett*</p>	<p>KAR H.A. Rasmussen av Strandveien 165 2326 Hamar Tlf. 62 51 27 10</p>	<p>Job Consult A.S Autorisert Regnskapsførerselskap Pb. 9264 Grøndland Grøndland 4, 0134 Oslo Tlf. 23 16 33 40 - post@jobconsult.no</p>
<p>Sæther Elektriske A/S Nittedalsgt. 31, 2000 Lillestrøm Tlf. 63 80 40 60 Fax. 63 81 04 50</p>	<p>Grøtåsen og Andersen ANLEGGSGARTNERE *Ta kontakt i dag* Autorisert NAML</p>	<p>Sentralregisteret for Sikkerhetsopplæring Registrering og utstedelse av kompetansebevis for hele landet. 2435 Braskereidfoss Tlf. 62 42 33 00 Fax. 62 42 30 65</p>	 <p>Telemark</p>
<p>Svindland • Leidland Myhrer & Co AS STATS.AUT. REVISORER Nittedalsgt. 20, 2000 Lillestrøm Tlf. 63 89 77 00 Fax. 63 89 77 77</p>	<p>Eiker GrøntMiljø Anleggsgartner Tlf: 32 70 15 36</p>	<p>VISMA SERVICES Brugt. 50 Pb. 4, 2301 Hamar Tlf. 62 53 68 88 Fax. 625368 89</p>	<p>Ramberghjørnet Service-senter AS Storgt. 91, 3674 Notodden Tlf. 35 01 07 76</p>
<p>FAGFOLK VELGER WÜRTH Allt innen skruer, verktøy og kjemi Würth Norge AS Mortev. 12, 1481 Hagan Tlf. 67 06 25 00-Fax. 67 06 27 17</p>	<p>S. Sigvartsen Stenhuggeri A.o. 3400 Lier - Tlf. 32 84 00 48 Støtter/NFU lokalt</p>	<p>Maskiner for ethvert oppdrag SENDERUD AS Arnstens veg 2, 2407 Elverum Tlf. 62 41 14 33 Faks. 62 41 56 30</p>	<p>VETLESEN STILLAS AS Pb. 464, 3902 Porsgrunn Tlf. 35 93 09 20 Støtter NFU lokalt</p>
<p>Woiens Regnskapskontor AS P.b 47, 1371 Asker Tlf: 66 76 50 50</p>	<p>Brøto Transport Glitre, Gol *Les om oss på internett*</p>	 <p>Nord- Trøndelag</p>	<p>Vest-Agder</p>
 <p>Buskerud</p>	<p>TH MASKIN Hemsedal www.TH-maskin.no Tlf: 951 29 704</p>	 <p>Stjørdal Kommune Tlf: 74 83 35 00</p>	 <p>ColorLine</p>
<p>Frydenberg Bygg og Rehabilitering 3359 Eggedal Ring oss i dag: Mob:48 07 12 14</p>	<p>Brødr.Solem *Problemet løses til avtalt tid* Anlegg og graving www.broedrenesolem.no</p>	<p>COOP Meråker 7530 Meråker Tlf: 74 81 34 60 Fax: 74 81 34 68</p>	<p>Finnmark</p>
<p>Mårbu Turisthytte *Velg Hardangervidda* www.dotf.no Klikk på <i>Hytter</i></p>	<p>HALLINGDAL KRAFTNETT Hovedkontor, 3580 GEILO www.hallingdal-kraftnett.no</p>	 <p>Oppland</p>	<p>SØR-VARANGER AVIS www.sva.no</p>
<p>HallingKraft AS Tlf: 32 08 66 00 www.hallingkraft.no</p>	 <p>Hedmark</p>	<p>gd: Jernbaneg. 13 Pb. 954, 2604 Lillehammer Tlf. 61 22 10 00 Gulbrandsdølen Dagningen</p>	 <p>Tradisjonsrikt handtverk fra Telemark</p> <ul style="list-style-type: none"> •KJØKKEN •BAD •GARDEROBE <p>etter mål i heltre</p> <p>Slaattune Trevarer Oredalen, 3810 Gvarv Fax: 35 95 55 41 - Mob. 95 94 38 71</p>
<p>BEKKEVOLD Innehaver: Kari Tuft Norderhovsgt. 15, 3510 Hønefoss DAMEKONFEKSJON Tlf. 32 12 40 05</p>	<p>STOVER AS Gammelbruv. 15, 2406 Elverum Tlf. 62 41 90 00 Fax 62 41 90 10</p>	<p>Tunet Jern og Farge AS Maxbo 2730 Lunner - Tlf. 61 32 16 47</p>	
<p>Fjeld Transport • Alt innen frakt • Tlf. 32 21 19 70 Mobil 901 62 387</p>	<p>Høgskolen i Hedmark Siv. for Økonomi, Samfunnsog Informasjon Postboks 106, 2011 Rena Tlf: 62 43 04 00 Fax: 62 43 05 00 www.hihm.no/osir</p>	<p>Bufetat Mjøsvoll Senter for ungdomsvern Helgerudveien 46, 2816 Gjøvik Tlf: 61 14 00 60</p>	

Garaas Transport

For små og store oppdrag over hele landet
Vi støtter det viktige arbeidet NFU gjør!
Ring: Herleik Tlf: 32 75 07 95

HANSEN & EKNES A/S

Vi utfører alt innen:

- Forskaling, støping
- Muring Betongsaging
- Kjerneboring
- Boring og sprengning
- Graving, transport

Ring oss:

Sighjorn Eknes 56 39 50 58
Mob. 908 54 429
Hans M Hansen 56 39 52 93
Mob. 908 715 19
5283 FOTLANDSVÅG

Kraftverkene i Orkla

7393 Rennebu •
Tlf. 72 42 83 00

PROSJEKTCOMPANIET AS
OVE. INKMO

Tollbugt. 69 • 3044 Drammen
Telefon: 32 23 44 20 • Fax: 32 23 44 21 • E-post: firmapost@prosjektcompagniet.no

DnB NOR

Falstrømsplass 1
P.boks 35, 2801 Gjøvik
Tlf. 815 00 590 - Fax. 611 48 967
www.dnbnor.no

Bygg & Vedlikehold

Alt innen:
Nybygg
Tilbygg
Vedlikehold
Restaurering

PER HYSTAD

N.Nordby
1433 Vinterbro

Tlf. 64 94 55 31
Mobil 909 81 594

TJENESTER FOR FUNKSJONSHEMMEDE

I forbindelse med ny administrativ organisering i Stange kommune f.o.m. 2003, ble virksomheten Tjenester for funksjonshemmede etablert. Virksomheten skal yte tjenester til utviklingshemmede som er leietaker i 52 omsorgsboliger samlokalisert i 12 bofellesskap. Videre gir virksomheten tjenester til utviklingshemmede i egen bolig eller som er leietagere i kommunens øvrige boligmasse. Virksomheten skal i samarbeide med andre aktuelle virksomheter kartlegge behov, planlegge og gi nødvendig kommunalt tjenestetilbud til utviklingshemmede spesielt og funksjonshemmede generelt.

Vår kontoradresse er Vika, Åkershagan, 2312 Ottestad,
telefon 62 58 56 00.

Åmot og Geithus Taxi

Taxi, Maxitaxi og Rullestol

327 80 400

WWW.SRA.NO

SVEIN R. ANDERSEN AS
MURMESTER - ENTREPRENØRFORRETNING

Telefon: 32 23 19 50
Kontoradresse: Steinbergen, 7,
3050 Mjøndalen

**Boehringer
Ingelheim
Norway KS**

Pb. 405, 1373 Asker

Tlf. 66 76 13 00
Fax. 66 90 25 33

www.boehringer-ingelheim.no

ASFALTERING

Finsrud Asfalt A.s

Tlf. 32 87 09 38

Mob. 907 70 660

Faks 32 87 17 69

www.asfalt.no

Myrveien 3 - 3057 Solbergelva

**TAK OG
BLIKKARBEIDER
KETIL PEDERSEN**

Bjastad - 1408 Kråkstad

TLF: 64 86 38 97
Mobil: 90 79 93 28

**MED EGEN
LITEN TAKBUTIKK**

**ALT I
TRANSPORT**
KAUGERUD TRANSPORT AS

Telefon: 32 71 46 76
Fax. 32 71 47 93
3359 Eggedal

RAGN SELLS
EN DEL AV ET KRETSLØP

Tlf. 068 99
www.ragnsells.no
Kildesortering, Containerutleie,
Tomming av kummer og
spyling av gårdsplasser

FESIL

PB 1824 Lade
7440 Trondheim

Tel: 73 87 79 00
Fax: 73 87 79 99

www.fesil.no

**Lillehammer
kommune**

Storgt. 51
2600 Lillehammer
Tlf. 61 05 05 00

**WS Wolstad
Sandforretning as**

Tlf. 32 78 48 48 / 32 78 48 46

Fax 32 83 47 96

Leverandør av sand og singel

**Nedre Eiker
Kommune**

www.nedre-eiker.kommune.no

Tlf. 32 23 25 00 - Fax. 32 23 25 99

Trygghet-Service-Livskvalitet

**FAGFORBUNDET
Telemark**

Forbundet med det store hjertet

Telefon: 35 59 94 50 - Fax. 35 59 94 69

Leirvollen 21 a, 3736 Skien

www.fagforbundet.no

Støtter NFU Telemark

**Tømrer
RUNE BORG
BYGG SERVICE**

Mob. 907 94 713

• Nybygg/Tilbygg • Mur og Flis

• Rehabilitering • Maling

E-mail: run-borg@online.no, Færdenveien 52, 3514 Hønefoss

**Velkommen til
HEYERDAHL TURBILSERVICE**

Tlf. 32 26 51 50
www.heyerdahlturbil.no

Planlegg turen nå!

Alta Produkter AS

www.altaprodukter.no
Postboks 1061, 9503 Alta
Telefon: 78 45 62 60 - Telefax. 78 45 62 65
E-post: firmapost@altaprodukter.no
Alta Produkter AS ønsker NFU lykke til
med det viktige arbeidet!

SparebankenVest
-satser på Vestlandet
Det er her i distriktet det skjer!

Kontakt oss heile døgeret på
Telefon 815 22 002
Telefaks 55 21 73 50
Internett: <http://www.spv.no>
E-post: sparebanken.vest@spv.no

 Akershus	Finnmark	Namdalsavisa AS <i>www.namdalsavisa.no</i>	Melhus Banken Tlf: 72 87 80 00 <i>www.melhusbanken.no</i>
Ekornes Fetsund AS Tlf: 63 88 33 00 Fax: 63 88 02 73 J.E. Ekornesv.22, 1900 Fetsund	Iversen Regnskap AS Autorisert regnskapsfører Tlf: 78 94 22 80	Byggmester Ingar Modell 7730 Beitstad Tlf: 74 14 82 82 Mob: 930 81 922	Foss Selskapsmat 7213 Gåsbakken Tlf: 72 85 06 27 Mob: 911 04 340
T & B HANSEN pb.10 - 1990 Sorum Tlf: 63 82 40 10	 Hedmark	Aunes Karosseriverksted AS 7500 Stjørdal Tlf: 74 82 90 00	Troms
Anonym Støtte	Ester Hektoen A/S Barne - dame - herre 2500 Tynset - Tlf: 62 48 01 76	Byggmakker Levanger Trekanten, 7600 Levanger Tlf: 74 05 60 28 - Fax: 74 05 60 42 And. Grønva Tlf: 74 01 91 60 - Fax: 74 01 91 61	EWOS AS Bergneset, 9050 Storsteinnes Tlf: 77 72 24 40
 Buskerud	Aktør AS Industriv.9, 2212 Kongsvinger Tlf: 62 88 66 60 Fax: 62 88 66 61	 Oppland	 Bodø Energi Sivert Nielsens g 52 8002 BODØ Service: 75 54 51 00 Faks: 75 54 51 01 Måler avlesning 800 33 102 Vakt strømbrudd/feil: 75 54 50 50 E-post: firmapost@bodoenergi.no Hjemmeside: www.bodoenergi.no
Hokksund Båt og Camping Laksefiske, bespisning m.m. Besøk oss, Velkommen!	Hydro Texaco Vallset Trafikksenter 2330 Vallset - Tlf: 62 58 70 60	Mekonomen Mjøsbil Rambekkveien 4, 2816 Gjøvik Tlf: 61 13 88 88	
Kurt og Pål Kristoffersen Aut. maskin Entreprenør Tlf: 32 87 65 09	All i gravning Knut Nergård 2450 Roma Mob. 41 43 36 67	Gjøvik Mekaniske Verksted AS Sivesindv. 12, 2834 Hunndalen Tlf: 61 17 15 33	
Gunnar Berntzen siving AS Storgt.8, 3611 Kongsberg Tlf: 32 77 20 60	Anders Wilhelmsen & Co AS Støtter Norsk Forbund For Utviklingshemmede	Atlier 4 AS Fåberggt. 131, 2615 Lillehammer Tlf: 61 25 47 00	
Haugerud Transport Tlf: 957 06 548 *Ring oss i dag*	Neby's Spiroprodukter AS Strandsagvn. 11, 2380 Brumunddal Tlf: 62 33 49 99 Fax: 62 33 49 90	Åbjøra Kraftverk 2910 Aurdal Tlf: 61 36 58 00	
Høybakks nye Konditori Ferske varer fra eget bakeri i Mjøndalen	Løten Helsetun Sykehusv. 10, 2340 Løten Tlf: 62 50 80 00 Fax: 62 50 80 01	Grønvold Eiendom AS Storgt.86, 2603 Lillehammer Tlf: 61 25 85 55	
Flesberg Kommune Vordføreren	 Møre og Romsdal	Brandbu Apotek 2760 Brandbu Tlf: 61 33 48 60	
Norefjell Hytteservice Mob: 901 47 300 Bruk oss til: Tilbys, rengjøring, Catering	ABC Aut.Kjøreskole A/S Romsdalsgt.3, 6413 Molde Tlf: 71 25 30 15	 Sør-Trøndelag	
Text & Design Hokksund <i>www.tekstdesign.no</i>	Kunderregnskap Rauma A/S Jernbanegt.4, 6300 Åndalsnes Tlf: 71 22 79 50	Sør-Trøndelag -følger alltid med Tlf: 72 48 75 00	
G.Vinnord Transport AS 3350 Prestfoss Tlf: 32 71 03 80 Mob: 480 44 703	YIT Building System A/S 6001 Ålesund Tlf: 70 11 41 00	Orkdal Energi AS 7320 Fannrem Tlf: 72 46 63 60	
Wigdal Transport og varmeservice AS Esso parafin 3370 Vikersund - Tlf: 32 78 94 70	Wonderland AS Øran vest, 6300 Åndalsnes Tlf: 71 22 78 00 Fax: 71 22 78 01	Føn & Sax AS Dovrev.2, 7340 Oppdal Tlf: 72 42 00 40	
All innenfor anlegg + brønnboring + rensesanlegg + kloakknett TORGEIR GUNNERUD Ring i dag 414 11 811	AUTOSERVICE AS 6511 Kristiansund Tlf: 71 57 17 00	Hegle Regskap AS Tlf: 72 46 60 40-Fax: 72 46 60 49 Orkdalsv. 28, 7300 Orkanger	
Jostein Lobben Kran og Transport Sinestranda, 3340 Åmot Mob: 913 28 575	Ekornes Møbler Bankv. 14, 6200 Stranda Tlf: 70 25 52 00	Gauldal Energi AS pb. 57, 7291 Støren Tlf: 72 43 80 00	
Uvdal Snekkerverksted <i>www.uvadaltrelast.no</i>	 Nord-Trøndelag	Toyota Hell Bil AS Lade allé 69,7041 Trondheim Tlf: 98 29 49 00	
Tuva Turisthytte Besøk oss i år også Ustetind, Gello	RØRVIK RØR AS Oeråkjøringsv.11, 7900 Rørvik Tlf: 74 39 20 90	Oppdalingen O.Skasliensv.15.pb 33, 7341 Oppdal Tlf: 72 40 06 20 Fax: 72 42 08 25	
Slemmestad Optikk *Besøk oss på Rortunet*	Anonym Støtte	Holtålen kommune 7480 Ålen Tlf: 72 41 76 00	

Vi produserer, reparerer og leverer:

- proteser
- ortoser
- fotsenger
- korsetter/brokkbind
- skoinnlegg
- skotøy/ortopediske sko
- oppbygging/rep./endring av sko
- varmeortoser
- løplab./ganganalyse
- fysioterapi/fysikalsk behandling

AKTIV ORTOPEDI AS
Alkeveien 14, 9013 TROMSØ
Postboks 2318, 9270 TROMSØ
Telefon 77 60 00 22
Telefax 77 60 00 23

AKTIV ORTOPEDI AS
Ardalung Harstad
Sortikerer 9, 9400 HARSTAD
Telefon 77 00 57 00
Telefax 77 00 57 01

AKTIV ORTOPEDI AS
Ardalung Alta
Lakkeveien 9, 9510 ALTA
Postboks 2318, 9270 TROMSØ
Telefon 77 60 00 22
Telefax 77 60 00 23

e-post: post@aktivortopedi.no
www.aktivortopedi.no

Ønsker du informasjon, time for
tilpassing eller konsultasjon hos ortoped-
lege, ta kontakt.

- proteser
- ortoser
- korsetter
- fotsenger og innlegg
- ortopedisk fottey
- barnehjelpemidler
- sits

Å være et helt
menneske, er å føle seg
som et.

OCH
OCH ortopedi AS
www.och.no

Oslo & Akershus
23 28 82 00

Østfold
69 30 17 70

Telemark
35 56 15 50

Oppland
61 24 73 30

Møre & Romsdal
70 10 06 70

TRYKKAVLASTNING ... leveres også til barn!

AlfaMed Overmadrass

har et tregelatisk spesialskum med åpne celler som tillater materialet å puste. Materialet former seg av kroppsvarmen og synker sammen av kroppstyngden til trykket er jevnt fordelt over hele liggeflaten. Dermed ligger du mer behagelig og behovet for å snu seg reduseres betydelig. Overmadrassen er 7 cm tykk og legges oppå eksisterende madrass.

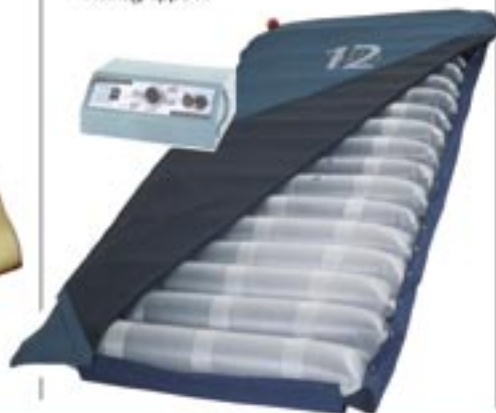

AlfaMed Sovepute

har en anatomisk og ergonomisk riktig form. Formen og det spesielle materialet sørger for maksimal avlastning og støtte.

aks-decubiflow 100 plus gz

- Brukervekt maks 120 kg
- Høyde overmadrass 13 cm
- Celler av Polyurethane
- Enkelt bytte av celler
- Fleksibelt Inkontinerstrekk, tøyelig i 4 retninger
- CPR-ventil
- Stillegående pumpe
- Risikogruppe A

CONTUR Classic

CONTUR rullestolpute er utformet for å bidra til avlastning ved langvarig sitting. Puten er dessuten lett korrigerende og hjelper brukeren å finne riktig sittestilling og posisjon. Overtrekket laget av polyester (med pat. Trevira fiber) som er tøyelig i alle fire retninger. CONTUR rullestolpute har et avtagbart veskeavvisende trekk av polyuretan for å beskytte kjenner mot urin og andre væsker. Dette trekket er tøyelig i alle fire retninger, er bakteriologisk behandlet og kan desinfiseres med alkohol eller annet desinfiserende middel.

futurus g
2264 Grønder, Tlf. 62 94 88 00, Fax: 62 94 88 01
e-post: gannar.myrvold@futurus.no

FUTURUS – når mennesker trenger omsorg!

VAREBESKRIVELSE	À PRIS	ANTALL
Hefte: En individuell og inkludert hjemmetjeneste	110,-	
NFUs Jubileumshefte 30 år	30,-	
Hjelpevergeordningen	30,-	
Hjelpevergeordningen, medlemspris	15,-	
Tema: Livssituasjonen - 10 år etter reformen (SFA 6/01)	70,-	
Tema: Eget hjem (SFA 1/03)	70,-	
Juridisk artikler (SFA X/03)	50,-	
Video: Helt topp (til leie)	90,-	
Bordvimpel uten fot	100,-	
Bordvimpel med fot	250,-	
Soler i keramikk – serie på tre av Herleik Kristiansen	30,-	
STUDIEMATERIELL		
Håndbøker, hele settet	500,-	
Håndbøker Studieperm ☐ stk Organisasjonsperm ☐ stk	100,-	
Håndbøker, Saksområde 1 ☐ stk 2 ☐ stk 3 ☐ stk 4 ☐ stk.	100,-	
Pengene mine (under revisjon)	35,-	
Kommunevalg	35,-	
Stortingsvalg	35,-	
Seksualitet og samliv del 1	35,-	
Seksualitet og samliv del 2	35,-	
Seksualitet og samliv – veileder for kurslærer	35,-	
Vi og samfunnet	35,-	
Tillitsvalgt i organisasjonen NFU	35,-	
NFU – en organisasjon	35,-	
NFUs prinsippprogram	35,-	
Fra foreldrehjem til eget hjem	35,-	

Gjelder ved både bestilling og innmelding:

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

Ved innmelding

Enkeltmedlem kr. 400,-

Minstepensjonist kr 200,-

Familiemedlem kr 200,-

Barn under 18 år kr 50,-

Fødselsdato: _____ Fylkes- eller lokallag: _____

Sammen med enkeltmedlem (for familiemedlemskap/barn) : _____

Kontakt oss!

Landsstyret

Forbundsleder

Helene Holand
22 39 60 50/91 12 24 59
helene@nfunorge.org

Nestleder

Gunn Strand Hutchinson
91 33 82 99
gunn.strand.hutchinson@hibo.no

Steinar Sandnes

57 00 92 46
steinar.sandnes@c2i.net

Hilde T. Skumsrud

61 17 23 55
hilde-ts@frisurf.no

Alf Anvedsen

52 71 21 27
alf.anvedsen@
haugesund-sparebank.no

Tor Eikeland

90 11 80 75
tor.eikeland@trygdeetaten.no

Kari Melby

33 77 95 65
kar-melb@online.no

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**

Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etage
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60

post@nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417
Postgiro: 0814.30.50085
NFUs gavefond: 8200.06.35673

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

Sporveisgaten 10, Etg. 4
0354 OSLO
22 69 54 10
info@nfu-oslo.no

NFU Akershus Fylkeslag

Postboks 33
1914 YTRE ENEBAKK
66 81 91 95/64 92 62 53
tbh@bluezone.no

NFU Østfold Fylkeslag

Vinjesvei 16 A
1605 FREDRIKSTAD
69 31 98 63
nfu-ostfold@fredrikstad.online.no

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Eva Olsen Høisveen
Ringsakervegen 38
2380 BRUMUNDDAL
62 34 09 14/48 19 39 60
eo-ho@online.no

NFU Oppland Fylkeslag

v/Anne-Lise Arnkværn
Bankgata 19 g
2609 LILLEHAMMER
61 25 28 10
ala@nesodden.com

NFU Buskerud Fylkeslag

Kontakt ved lokallag

NFU Vestfold Fylkeslag

Baglergt. 3
3111 TØNSBERG
33 33 30 88/91 19 24 87
nfu.vf@frisurf.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Arild Kvitsand
Ødegårdsfeltet 37
3810 GVARV
35 94 93 17/99 63 60 40
ab.kvitsand@lurdi.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Solveig Lohne Ørum
Solheimsvn. 11
4817 HIS
37 01 13 05/92 85 48 55
sl-orum@online.no

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan Harald Lilledrange
Meiseveien 4
4400 FLEKKEFJORD
38 32 38 69/90 77 26 68
reklame@rt.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Ryfylkegt. 22
4014 STAVANGER
51 89 15 50
nfurogaland@tiscali.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Teatergt.15
5010 BERGEN
56 14 31 58
nfuhordaland@yahoo.com

NFU Sogn Og Fjordane Fylkelag

V/ Gunhild Skinlo
Boks 118
6821 SANDANE
57 86 54 66/47 60 59 84
gunhildterese@hotmail.com

NFU Møre Og Romsdal Fylkeslag

Postboks 9140
6023 ÅLESUND
70 17 29 15/92 08 31 04
nfumr@adsl.no

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

Tjurrupynten 20
7227 GIMSE
72 87 12 66/93 09 28 54
s.nyland@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Turid Inderberg
Postboks 304
7600 LEVANGER
74 05 28 41/95 04 73 13
turid.inderberg@levanger.
kommune.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48/91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Solveig Nylund
9304 VANGSVIK
77 85 32 72/77 85 46 74
o.nylund@frisurf.no

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Aud-Inger Onshuus
Myrseth 27
9518 ALTA
78 44 03 66/41 20 67 65
inge-ons@online.no

Vigdis Grøtli
Grøtli er født på Kvikne i 1957. Hun bor og arbeider på Tynset.

TEKNIKKER: Vigdis Grøtli har et særegent tegnetalent som kan gi seg utslag i frodige former og originale fargekombinasjoner, eller i florlette, skisseaktige, nesten vektløse tegninger. Hun arbeider helst med akvarellfarger, men har også sansen for det helt enkle med bare blyanten som redskap. Hun uttrykker ulike stemninger gjennom sine penselstrøk og fargevalg. Motivmessig lar hun seg ofte inspirere av dyr og har en ve-

lutviklet evne til å observere. Rett som det er slår hun til med uventede detaljer og perspektiv i sine arbeider. Selv sier hun ikke så mye, men nærpå personer opplever en kommunikasjon gjennom det form- og fargespråk som hun benytter i kunsten. Ofte er tema i akvarellene hentet fra egne opplevelser. Omsorgspersoner opplever at kunsten har vært et positivt element i utviklingen av hennes selvbilde.